

ЕЗЕРОТО

и праведникът

ЛОДЗ: дотам и обратно

непознатият ДАНТЕ

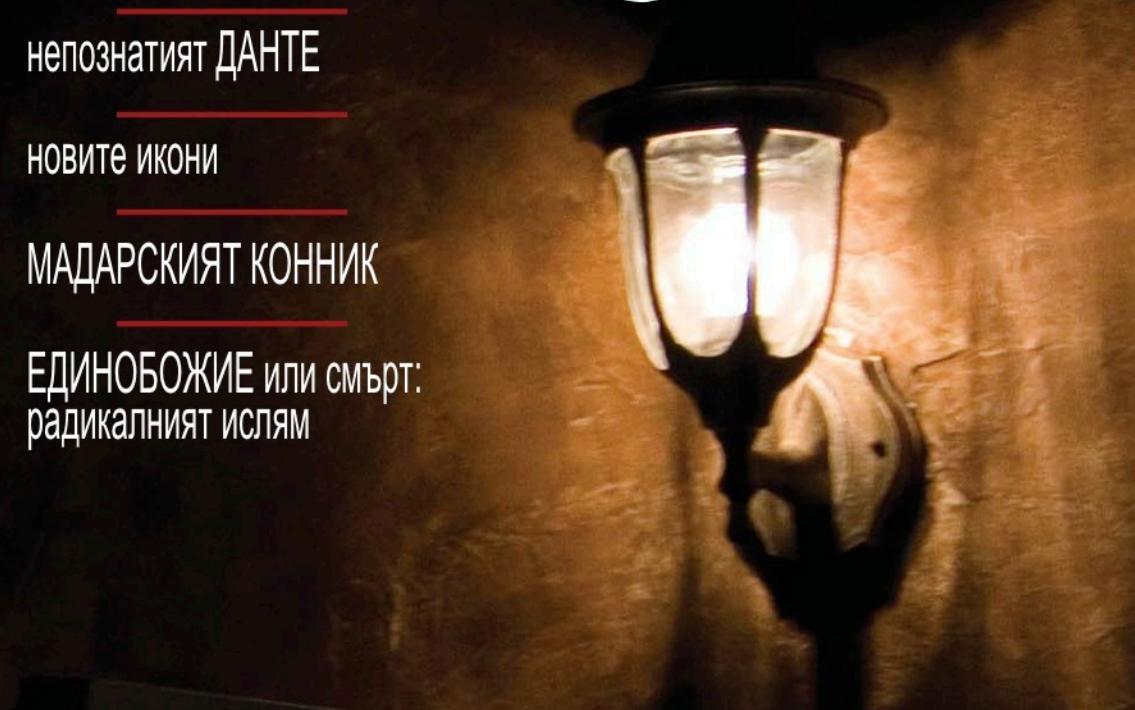
новите икони

МАДАРСКИЯТ КОННИК

ЕДНОБОЖИЕ или смърт:
радикалният ислам

СВЕТЪ

WWW.SVET.BG

блус за стария
super rifle

ДЕЯН ЕНЕВ

ЗА ОГРАДИТЕ НА НЕВИДИМИЯ СВЯТ

БР. 1/2009

ЦЕНА 5 лв.

- 4 Новини
- 8 Уеб каталог
- 10 Всеки иска да погледне през оградата на невидимия свят
Интервю с Деян Енев
- 21 Преполовение
Дария Захариеva
- 30 Непознатият Данте
Йеродякон Петър Граматиков
- 41 Боряна и децата, които искаам да спасяят красотата
Дария Захариеva
- 48 До Лодз и обратно
Архим. доц. Павел Стефанов
- 55 Иконите на Георгиос Кордис
- 58 Единобожие или смърт
Андрей Романов
- 71 Исламският Иисус – човек и пророк
Радко Попов
- 76 Богородичните празници
Светла Георгиева
- 80 Трапеза
- 82 Вяра и смях

Напътствията
на един
праведник

св. Николай Велимирович

14

Магарският конник –
неразгаданият
символ
на българите

Стефан Чурешки

26

блус за стария
super rifle

Петър Марчев

44

Главен редактор:
Пламен Сибов

Редакционна колегия:
Илиана Александрова
Марин Върбанов
свещ. Георги Георгиев
доц. д-р Димитър Попмаринов
д-р Мариян Стоядинов

Художествено оформление:
Омофор

Препечат:
Гергана Икономова

Адрес на редакцията:
София 1000, ул. Врабча 18, ет. 5
тел./факс: 02/987 16 55
e-mail: svet@pravoslavie.bg

Печат: Симолини

В списанието са използвани
снимки на: Пламен Сибов, Андрей
Райчев, Атанас Димитров, Дария
Захариева, Людмил Желев,
архим. Павел Стефанов, Сюзън
Батън, Ирина Вана

Уводни думи

Здравейте.

Държите в ръце едно ново списание и сигурно преди още да сте го прочели, вече се чудите дали си е струвало парите. Е, на този въпрос няма как точно аз да отговоря обективно. Но ще ви кажа друго.

„Свѣтъ“ идва на едно празно място. Невидимо празно, на фона на отрупаните с какви ли не лъскави корици щандове за периодични издания у нас. И вместо да се опитвам да ви обяснявам като какво ще бъде това списание, май ще е по-добре да ви кажа честно какво няма да бъде.

„Свѣтъ“ няма да ви поучава. Няма да ви казвам как да живеете, какви стоки да купувате, какво да правите в свободното си време, как да изглеждате, за да бъдете добре приети и да успеете. За всички тези въпроси си има други издания. Уважаваме читателите си и не бихме допуснали да играем пред тях ролята на

Пламен Сивов

амбулантни търговци на стоки и идеи, нито пък – на ментори-всезнайковци и духовни наставници.

„Свѣтъ“ няма да ви плаши. Нито с теории за световни заговори, нито с адски мъки за ония, които не мислят като издателите на списанието. Няма да ви караме да нито да обичате, нито да мразите някого – за тази цел си имате собствени глави на раменете и сърца в гръденя кош.

„Свѣтъ“ няма да ви подсказва за кого да гласувате и да гласувате ли изобщо.

„Свѣтъ“ няма да се опитва да ви накара да се чувствате значими. Знам, че много хора си падат по реклами с основно послание „Заштото го заслужавате“, но за нас това не е кауза. Сори, ако има нещо. Вашата значимост не е наша работа; приемете това не като обида, а като част от уважението, което ви дължим като наши читатели.

„Свѣтъ“ няма да ви дава готови отговори. Ще споделяме с вас неща, които са ни докоснали, провокирали или дори разтърсили, но изводите и изборите си остават за вас.

„Свѣтъ“ ще се опитва да осветява, но без да посочва. Живеем на тъмно и доста душно за мнозина място; ако помогнем на някого да види светлото и проветривото, ще сме доволни. Името на списанието предполага и светлина, и свят – едно излизане отвъд себе си, на слънце и простор – там, където всъщност ни е мястото.

„Свѣтъ“ ще говори, но няма да крещи, нито да мрънка.

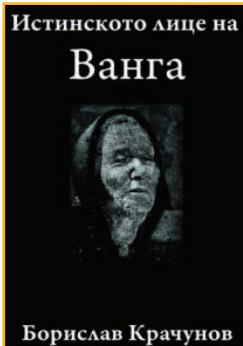
„Свѣтъ“ няма да бъде елитарно, академично и „интелектуално“ списание. Издателите не се изживявят като такива; стига ни да сме любознателни и, колкото ни позволяват силите – честни.

На добър час на автори и читатели.

БИЕНАЛЕ НА ЦЪРКОВНИТЕ ИЗКУСТВА

Първо по рода си Биенале за църковните изкуства се проведе през април и май във Велико Търново. Млади иконописци от България и Румъния представиха свои творби в различните жанрове на църковното изкуство – от иконопис до дърворезба. Събитието се организира от Великотърновския университет, Министерство на културата, Община Велико Търново, Великотърновска митрополия и фондация Покров Богородичен.

КРИТИЧНА КНИГА ЗА ВАНГА

За пръв път в България бе публикувана книга, представляща известната петричка пророчица Ванга (Вангелия Гущерова) в критична светлина. Книгата е написана

от традиционни християнски позиции. Тя ще накара мнозина да се замислят над същността на ясновидството на Ванга и да го преценят от гледище на вечните библейски истини. Книгата цитира 42 изследвания по темата, обхваща 120 страници и е издадена от фондация „Вечен живот“. Авторът Борислав Крачунов е магистър по теология от Шуменския университет „Епископ Константин Преславски“.

ОБВИНИХА РЕКТОРА НА СОФИЙСКАТА СЕМИНАРИЯ В ПЕДОФИЛИЯ

В края на май 2009 г. българската преса се появиха съобщения, обвиняващи ректора на Софийската духовна семинария Св. Иван Рилски, епископ Сионий, в педофилия. На 25 май ректорът даде нарочна пресконференция, в която отхвърли обвиненията и обяви, че е готов да напусне ректорския пост, ако такова решение бъде взето от Светия Синод.

Успоредно с това, в много сайтове и издания излязоха публикации на свещеници и монаси, които защитиха еп. Сионий от обвиненията.

СГЛОБЯЕМА ЦЪРКВА ВДИГНАХА В СИЛИСТРЕНСКО СЕЛО

Уникална за България сглобяема църква беше осветена в силистренското село Смилец. Храмът, посветен на св. Йоан Кръстител, е издигнат само за 20 дни, като за строежа са използвани съвременни технологии за строителство от сглобяеми елементи. Селото няма своя църква от 50 години. Старата църква е била съборена от местните комунисти с трактори.

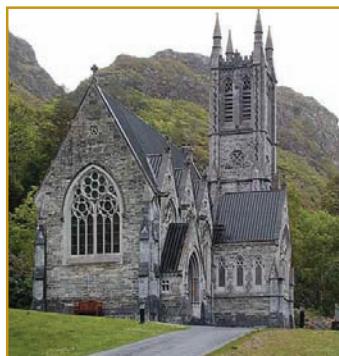
300 РАСОНОСЦИ ПРОТЕСТИРАХА ПРЕД ПЛОВДИВСКАТА ОБЩИНА
На 22 май 2009 г. в Пловдив се проведе протестна акция, организирана от местната митрополия по повод скандал

с новопостроен параклис, който пловдивските общинари бяха призовани да дарят на църквата. Параклисът е бил построен от местен бизнесмен, който категорично е отказал да го предаде във владение на Българската православна църква. На днешният път Общинският съвет не може да вземе решение по случая, което доведе до протестите на свещениците.

НАГРАДИХА МЕГЛЕНА КУНЕВА С ОРДЕН

В началото на юни 2009 г. еврокомисарят Меглена Кунева бе наградена с едно от най-високите отличия на Малтийския орден – Pro Merito Melitensi. Така водачът на листата на НДСВ за изборите за евродепутати стана първата българка, носител на отличието, създадено през 1920 г. Орденът бе връчен на специална церемония в София от Великия магистър на Съверенния военен орден на св. Йоан от Йерусалим, Родос и Малта – Фра Mamlo Фестинг, като причини за връчването бяха изтъкнати „човешката, обществена и институционална представност“ на г-жа Кунева.

ИРЛАНДИЯ ИСКА ДА КРИМИНАЛИЗИРА БОГОХУЛСТВОТО

Солена глоба за религиозно осъкърбление предвижда инициативата на ирландския министър на правосъдието, като по този начин да се защитят правата на Вярващите в страната. Предложението предвижда разгорещени дебати в страната, като основните спорове се водят между представителите на Римо-католическата църква и светските медии. Атеистични групи вече започнаха кампания срещу новия законопроект.

ЕГИПЕТ ПОДГОНИ ХРИСТИЯНИТЕ ЗАРАДИ „СВИНСКИЯ ГРИП“

През май във властите на Египет взе решение за тотален погром над свинете в страната като мярка срещу свинския грип. Това решение обаче се тълкува като прикрита война срещу

християните в страната, смятат от Конгресата на църквата – историческата християнска общност в Египет. На много места са били поставени полицейски постове, които под претекст, че изпълняват правителствената наредба, са обисквали и унижавали местните християни.

Тъй като свине в страната се отглеждат най-вече от християните-копти, тази мярка ще разори хиляди гребни селски стопани и ще ги лиши от средство за съществуване. Мярката на правителството беше остро критикувана от ООН, като се припомня, че Вирусът се разпространява от хората, а не от свинете.

ЧУДОТВОРЕН КРЪСТ СЕ ПОЯВИ В РУСИЯ

През май в селцето Дибеево, известно с манастира на големия руски светец св. Серафим Саровски, от дървено разпятие е започнала да се стича благоуханна течност. Необяснимото явление се е случило по време на литийно шествие. Изтичащата течност е била толкова много, че в подножието на кръста се образувало езерце, в което вярващите започнали да топят кърпички и молитвени броеници.

НОВИНИ

БАРАК ОБАМА ОПИТВА

ДА СЕ ПОМИРИ С МЮСЮЛМАНИТЕ

В началото на юни 2009 г. американският президент Барак Обама произнесе безпрецедентна реч в обръщение към мюсюлманите в университета в Каиро. В изказването си президентът се опита да спечели симпатията на мюсюлманския свят, като осъди американските оферанзиби в Ирак и Афганистан и призна правото на Иран да развива собствена ядрена програма. За пръв път американският президент даде недвусмислената оценка на ситуацията, наречайки положението на палестинците „непоносимо“ поради всекидневните унижения на оккупацията и настоявайки за прекратяване на еврейската колонизация на палестинските земи и признаване на правото на съществуване на палестинската държава. Заедно с това той призовава „Хамас“ да се откаже от насилието.

МОЛДОВСКИ СЕЛЯНИН ОТКРИ КРЪСТЕН ЗНАК В ОТРЯЗАНО ДЪРВО

Ясно изображение на кръст и запалена свещ открил молдовският селянин Павел Бойко върху прясно отрязания дънер от стар ясен в двора си. Местният свещеник, който бил извикан веднага

на мястото, е заявил, че става дума за „значение“. Специална църковна комисия тепърва ще се занимава със случая.

АЛИ АГДЖА СТАВА

КАТОЛИК

Извършил е покушението срещу предишния папа Йоан Павел II, турчинът Мехмет Али Агджа, който излежава доживотна присъда в турски затвор, е обявил своеото решение да скъса

с исляма и да приеме християнството като римо-католик. Италиански вестник, който публикува писмото му, пише също, че атентаторът, бивш член на ислямски екстремистки групи, иска да се помоли на гроба на папата и да поиска отново прошка. Според последното решение на турския съд, Али Агджа ще бъде пуснат на свобода през 2010 г.

АНТИЛЕНИНСКА АКЦИЯ ПРОВЕДОХА ПРЕД МАВЗОЛЕЯ В МОСКВА

На 22 април (рождения ден на Ленин) в руската столица се състоя акция, организирана от лидера на Либерално-демократическата партия на Русия Владимир Жириновски заедно с артисти, рок-музиканти и православни активисти. Момото на акцията беше „Вън идола от Кремъл!“. „Мавзолеят е не само агитационен плакат на комунизма, но и глашен храм на дявола. Той трябва да бъде унищожен“, убедени са инициаторите на липтийното шествие.

„ХРИСТИЯНОФОБИЯТА Е НОВИЯТ СВЕТОВЕН ФЕНОМЕН, СПОРЕД ООН

ОН Възприе тезата, че наред с исламофобията и антисемитизъм, в света се ширят и омраза спрещу християните. Християнофобията за пръв път беше определена като сериозен проблем от световен мащаб на специална конференция през май 2009 г., посветена на расизма и ксенофобията. През последните години в света са се увеличили лавинообразно престъплението и нарушенията на човешките права, основани на расова и верска основа, напомнят от ООН.

ПРАВОСЛАВЕН СВЕЩНИК ЩЕ ПРЕДСТАВЛЯВА ФИНЛАНДИЯ В ЕВРОПАРЛАМЕНТА

Отец Митро Рено, свещеник на Финландската православна църква, бе избран за

евродепутат в страната си. Петдесетгодишният отец е независим кандидат от листата на Социал-демократическата партия. Заради желанието си да се занимава с политика свещеникът беше запретен в служение (беше му отнето правото да извършва богослужение). Финландската православна църква е сред официално признатите Вероизповедания в страната, като членовете ѝ наброяват около 60 000 души.

АМЕРИКАНСКИ ВОЕННИ ИЗГОРИХА БИБЛИИ

Служащи в американските въоръжени сили, дислоцирани в Афганистан, извършиха аутодafe на християнски библии, внесени в страната от американски мисионери. Библиите, отпечатани на езиците на местното население, са били иззети поради забрана да се християнизира местното население. Според американски висши военни, подобни опити могат да доведат до заплаха за сигурността на армията в страни, където се водят военни действия.

СЦИЕНТОЛОГИЯТА МОЖЕ ДА БЪДЕ ЗАБРАНЕНА ВЪВ ФРАНЦИЯ

Църквата на сциентологите (основана през 1952 г. от писателя Л. Рон Хабърд), беше обвинена в измама от прокуратурата във Франция в края на май 2009 г. Обвиненията спрещу ръководителя на групата, както и спрещу неколцина нейни членове, са за незаконно облагодетелстване в размер на десетки хиляди евро.

По-рано през 1995 г. френски парламентарен доклад обяви организацията за секта (деструктивен религиозен култ). Ако се стигне до ефективна присъда, сектата може да бъде разформирована, а дейността ѝ във Франция – изцяло забранена.

Манастири

www.rilamonastery.hit.bg

РИЛСКИ МАНАСТИР

Официалната страница на Рилския манастир е сред най-“високотехнологичните” сайтове сред българските манастирски страници, повечето от които се ограничават с две-три снимки и кратка информация за посетителите. www.rilamonastery.hit.bg обаче (макар и без собствен домейн) е изграден предимно с Flash технология и предлага съдържание на български и английски. В него ще откриете богата информация за основателя на манастира св. Иван Рилски, историята на светата обител, представяне на архитектурата на манастира, богатата му библиотека, музея и много други. За посетителите има и напътствия за настаняване. Очевидно създателите на сайта са търсили динамична връзка с аудиторията – в сайта има форум, както и възможност за чат в реално време.

www.stsabbas.org

МАНАСТИР СВ. САВА ОСВЕЩЕНИ

Един български манастир в Мичигън, САЩ. Сайтът е изцяло на английски. Не е ясно дали в него има монаси-българи, но самият манастир е под юрисдикцията на Американската епархия на Българската православна църква.

Сайтът разказва обстойно за патрона си (малко известният у нас мъченик св. Сава Освещени) и дава възможност за поръчки онлайн на всякакви предмети, изработени от монасите.

www.svetogorie.com

ЦЪРНОГОРСКИ МАНАСТИР СВ. СВ. КОЗМА И ДАМЯН

Страницата на един от най-динамично развиващите се български манастири през последните години. От порутина и занемарена постройка монасите там са успели да изградят образцов манастир, като за целта са били мобилизирани стотици малки и големи дарители. Още на главната страница виждате пълен списък на

даренията, получени от братството – и тази прозрачност на финансите заслужава висока оценка. Освен типичните за манастирските страници исторически справки, в този сайт ще намерите и интересни текстове за смисъла на монашеството – а това е важно за средностатистическия посетител, чието разбиране за тези неща често се свежда до съждението: „Добре сте си вие тука – я, какъв чист въздух само! И аз ставам монах maka“. (Не си измислям, чувал съм такива изречения).

Деян Енев е роден през 1960 г. в София. Завършил е английска гимназия в София и българска филология в СУ „Св. Климент Охридски“. Женен, с две деца. Работил е като бояджия в Киноцентъра, нощен санитар, пресобич във военен завод, учител, текстописец в рекламна агенция и журналист. В момента ръководи културния отдел на в. „Монитор“. Издал е шест сборника с разкази: „Четици за нощен влак“ (1987), „Конско евангелие“ (1992), „Ловец на хора“ (1994) – Годишна награда за белетристика на ИК „Христо Ботев“, преведена в Норвегия (1997), „Клането на петела“ (1997), „Ези-тура“ (2000) – Национална награда за българска художествена литература „Хр. Г. Данов“ и Годишна литературна награда на СБП и „Господи, помилуй“ (2004) – Голямата награда за нова българска проза „Хеликон“.

Всеки искат да погледне през оградата на невидимия свят

Интервю с писателя Деян Енев

Ежедневно се сблъсваме с много лоши новини – може да се каже, че днешните медии танцуват между ужаса и клъката. Откривате ли утеша и надежда – къде?

В топлотата на нормалните човешки отношения. В семейството. В добрите книги – те са мой стар и сигурен пристан. Между другото, насърчо прочетох за някакво изследване, което е установило, че четенето е най-сигурният и бърз антистрес

метод. В полуумрака на църквите, когато след работа, когато мога, минавам да запаля свещички. Клисарките, жените с черни манти са се разбързали, вече ще заключват църквата. Но ти се разваши, че си сварил отключено, че и днес си успял да се поклониш на иконите. Трохата нафора е силна колкото голямото късче хляб. И трошичка Вяра да опазиш днес, тя ще те преведе до утрешния ден. А Вярата дава надеждата, че ще дочакаш любовта.

Намира ли Време за Вяра нашият съвременник? А Време да опознае Вярата си?

Бог промислиително Води Всеки по неговия път. Този, който търси, намира – и Време, и четиво, и събеседник, и изповедник.

Прави впечатление, че зад привидно обикновените Ви истории за „малки“ хора са стаени невидимите и вечни тайни на битието. Може ли да се живее само с очевидното?

Никой не живее само с очевидното. Всеки иска да се надигне на пръсти и да погледне през оградата на невидимия свят. Въпросът е да избере тясната Врата, единственият позволен вход, молитвата, християнството, православието.

Един от Вашите сборници се назова „Господи, помилуй“. Какво може да ни убеди в силата на молитвата?

За силата на молитвата има едно невероятно доказателство – колко много нашият груб материален свят се съпротивлява срещу молитвата, срещу твоето лично молитвено правило, ако щеш, как не ти оставя време за него, как ден след ден задълженията ти, пресета на Всекидневието го отлагат – за довечера, за утре сутринта. Щом така се бори светът срещу молитвата, значи тя наистина е много сила и действена. А ти оптай, помоли се – днес, утре; постоянно бъди търпелив. Ако не можеш друго, поне правилото на св. Серафим Саровски – три пъти „Отче наш...“, три пъти „Богородице Деъво...“ и Символът на Вярата.

Отделяте особено внимание на децата и детския поглед към света.

Възможно ли е да опазим детството далеч от греховете и пороците на Възрастните? Вярвате ли, че децата са носители на святост и за невярващите родители?

Детето е мека глина, пластилин. В него се отпечатва всичко от света на Възрастните – и в детето виждаме колко може този свят да бъде грозен. Детството и младостта са велик дар, съкровища. Чак като стареем, проумяваме, че сме напълнили дисагите наместо с жълтици, с фъшки. Наскоро ми разказаха за един татко, ревностен християнин, който учел дъвегодишната си дъщеричка на детската площадка, като я ударят, да отиде и да погали този, който я е ударил. Тя сторила тъкмо това – и другото дете, а и неговата майка останали напълно изумени. Факт е, че в грижата за детето си човек може много по-бързо да стигне до Бога. Тъй че както родителите носят тежкия товар от грижи за децата си,

така и дечицата небидимо ги водят към Бога – и така наистина се явяват като наши ангели-закрилници.

Истината и Любовта са белязали живота на света завинаги с раждането и Възкресението на Богочовека Христос. Къде изгубихме християнската си радост и оптимизъм, как мислите?

Църквата, чрез която е възможен животът в Христа е голяма, сложна и строга организация, която иска грижите на цялото общество. Комунизът разруши градежа на поколения. Храмовете ги има, но всичко онова, което е животът на храма тръгна почти от нула преди иманяма двайсет години. А и от тези двайсет години разколът отне десет. Тук смисълът е всеки доколкото може, да оре своята бразда. Бай Добри, осемдесетгодишният старец със селската носия, събира пари за църкви. Това е неговата бразда. Когато ти е трудно на твоята бразда, сещай се за бай Добри.

Много често съзнательно се отдалечаваме от откровенията на вечността в битката за насъщния. Вярвате ли, че на българина все му хрумва да проща и да се кас?

Българинът изминала гаден път или за двойно по-голямо време, или с двойно по-голямо усилие – това е неговата тъжна орисия, с която трябва да скъса веднъж завинаги. Едно не трябва да забравяме – че в пределите на България е просияло апостолското слово. Дано да не сме похарчили напълно дара на това благословение.

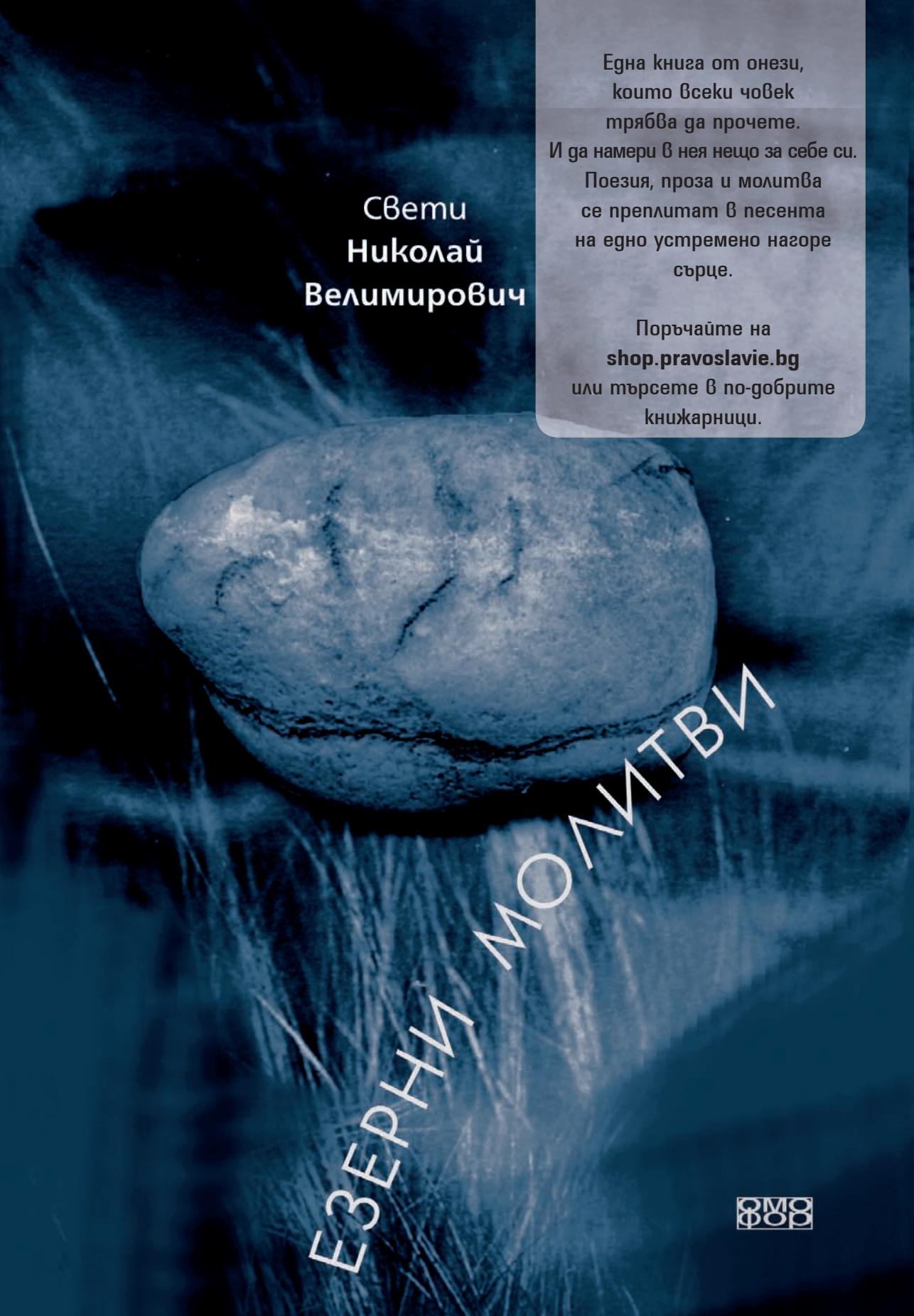
Може ли словото да ни заведе при Бога сега и днес?

Първата християнска книга, която прочетох, бяха „Откровенията на един странник пред неговия духовен отец“. Докато я четях, се сетих, че тъкмо за тази книга разказва Селинджър, един от любимите ми писатели, в разказа си „Франси и Зоу“. От перспективата на изминалите години Виждаш, че наистина пътят към Бога е осенен с малки чудеса. Нека да сме благодарни за това, но да помним, че най-важното е да орем своята бразда. Защото истински голямото чудо, смисълът на един живот е в това – да не изтървеш своята бразда.

Дядо Добри – една от най-живописните личности, която можете да срещнете в София. С дългата си бяла брада и неповторимите навуща, той сякаш е слязъл от картина на руски художник от 18-ти век. Дядо Добри от години събира пари по софийските храмове – но не за себе си, а за да възстановява с тях разрушени храмове и манастири и да строи нови.

Снимка: Атанас Димитров

Една книга от онези,
които Всеки човек
трябва да прочете.

Свети
Николай
Велимирович

И да намери В нея нещо за себе си.

Поезия, проза и молитва
се преплитат в песента
на едно устремено нагоре
сърце.

Поръчайте на
shop.pravoslavie.bg
или търсете В по-добрите
книжарници.

ЕЗЕРНИ МОЛИТВИ

Напътствията на един праведник

*но ние те молим: преди да си заминеш от нас,
поговори с нас и ни дай твоята правда.*

Халил Джебран, Пророкът

Из книгата „Езерни Молитви“ , св. Николай Велимирович, Омофор 2009
снимка: Андрей Райчев

НАПЪТСТВИЕ ЗА ВСЕКИ ДЕН

Вървете свободно с Бога напред: няма да изгубите пътя и няма да останете без подслон. Стъпете с Него свободно на прага на деня и денят ще бъде Ваш. Стъпете с Него свободно на прага на нощта и нощта ще си прибере страхото и ще Ви покаже своите чудеса (LXXXVII).

ЗА ЛЮБОВТА

Любовта има три ипостаси: девственост, познание и светост. Без девственост любовта не е милост, а земна себичност и страст. Без познание любовта не е мъдрост, а лудост. Без светост любовта не е мощ, а слабост. Съединят ли се страст, лудост и слабост, настава азът, който дяволът нарича своя любов (XXXIV).

Има ли земна любов? – питат ме съседите ми. Толкова, колкото и земен Бог! Както и всичко земно, земната любов е само сън и гатанка за любовта. Колкото идолите приличат на Бога, толкова земната любов прилича на

Любовта. Колкото пушекът прилика на пламъка, толкова Вашата любов прилика на божествената (XXXIV).

ЗА ПРИЯТЕЛИТЕ И НЕПРИЯТЕЛИТЕ

Човек няма други неприятели в света освен себе си.

Само онзи мрази неприятелите, който не знае, че неприятелите не са неприятели, а сърови приятели.

Наистина тежко ми е да кажа кой ми е направил повече добро и кой повече зло в този свят: приятелите или неприятелите.

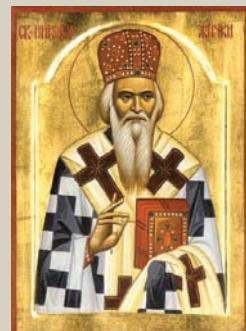
Затова благослови, Господи, и приятелите, и неприятелите ми.

Робът проклина неприятелите, защото не знае. А синът ги благославя, защото знае.

Защото синът знае, че неприятелите не могат да се докоснат до живота му. Затова свободно крачи сред тях и се моли Богу за тях (LXXV).

Николай Велимирович - духовникът...

...и иконата на светеца

ЗА СЛАВАТА

Бягайте от славата, защото тя е кула, издигната върху китов гръб; да не ще се присмеят от брега и приятелите, и неприятелите.

А единодушната слава, която дохожда от хората, е най-безславна, защото е равнодушна.

Разходете се със славата си през гробищата и вижте дали мъртвите ще ще славят.

Всъщност ще и сега вървите през гробища и от подвижни гробове приемате слава. Кои ще ще слави, щом подвижните гробове станат неподвижни?

Ще се нажалите много на оня свят, щом чуете искреното мнение за себе си от онези, които са ще славили в този (XXI).

ЗА ЗДРАВЕТО И БОЛЕСТТА

Знаеш ли... защо се умножиха болести и страшни морофе?

Защото хората почнаха да смятат, че здравето се отнема насила от природата, а не се дава от Бога. А онова, което се отнема с мъка, с въйна мъка трябва да се брани (XXXIX).

Безгрешният ще ходи между болни и няма да се разболее. Защото безгрешността е здраве и сила, пълнота на здравето и силата.

Безгрешният не умира. И ако умре поради чужди грехове, ще оживее. Като

всички болести и смъртта е болест, донесена от греха. И както ни една болест няма Власт над безгрешния, тъй и смъртта няма Власт над него (LXI).

ЗА ДУШАТА И ТЯЛОТО

Своето господство, своята реалност – единствената реалност на този свят – е отстъпила душата на тялото от страх и незнание. Отстъпчи огледалото си на слепите и слепите го разбиха на парчета (L).

Душата е направила тялото като свой портрет, орган на своя говор. Няма е тялото и неподвижно за добро и зло, ако душата не заговори (LXXII).

Не угоявайте тялото си, защото гоенето е гноене. Не товарете костите си с мас, защото те ще отромавяят, а душата ще се свие (LXXXVII).

ЗА СМЪРТТА

Гледай на себе си като на мъртъв и няма да усетиш изването на смъртта.

Гледай на себе си всяка сутрин като на новородено чудо и няма да усетиш старост.

Не изчаквай изването на смъртта. Виж, смъртта вече е дошла и не излиза от теб. Но когато ѝ са забити в месото ти. А това, което е живяло преди раждането ти и ще надживее смъртта ти, то и сега е живо у теб.

Истина, дневният ден на човешките синове е изпълнен главно с грижи за утрешния. Но малцина са онези, които

Вярват В Твоето обещание и грижа на другия ден след смъртта. Нека смъртта ми, Господи, бъде последна Въздишка не за тоя свят, но за блаженото и Вечно Умре (XX).

НА КАКВО МОЖЕМ ДА СЕ НАДЯВАМЕ НА ТАЗИ ЗЕМЯ

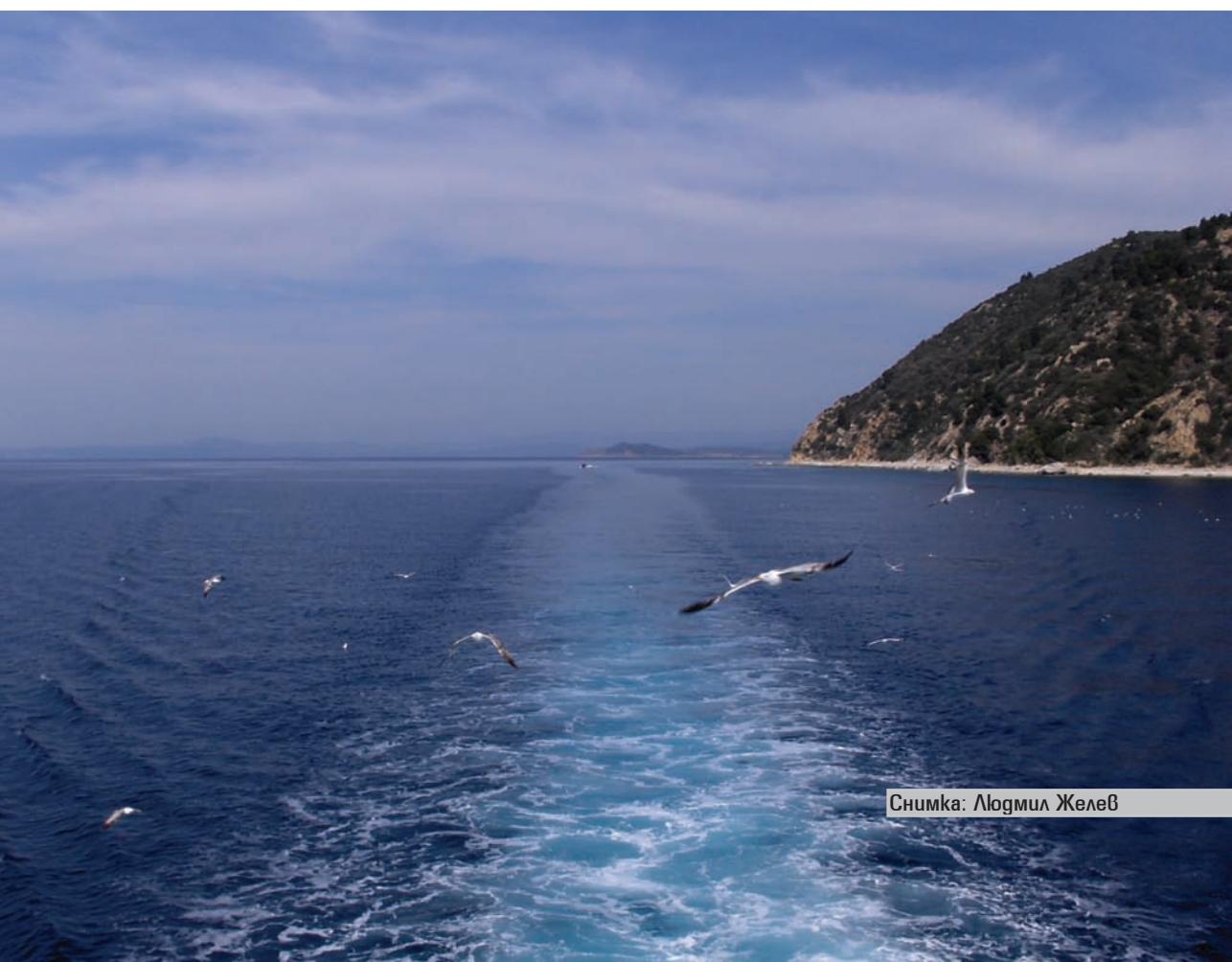
Мащеха е земята и като мащеха постъпва с нас. Като на доведеници гледа на нас, като на чужденци от далечни места, като на сираци, докато не ни направи свои роби.

Аргатуваме ѝ ден и нощ и затова ни плаща надница с най-калпавите си

притежания: грях, болест и смърт. Който само от нейния хляб живее, този не знае що е състост. Колкото повече яде, Все по-силен глад го мъчи. И колкото повече играе по гайдата ѝ, Все по-голяма мъка го наляга (LXVII).

Дето и да погледне окото, вижда смърт. Каквото и да пипне ръката, усеща гроб.

Каквото и да придобиеш, добиваш и страх да го не изгубиш. Каквото и да обикнеш, изпълваш се с мъката на загубата (LXXXVIII).

ОТ СЪРЦЕ

ДА ОТМЪЩАВАМЕ ЛИ НА ВРАГОВЕТЕ СИ?

Отмъщението няма край, и потомците продължават делото на своите предци, и си тръгват, оставяйки го недовършено.

По широк друм тича злато, и от всеки нов мегдан добива сила и мощ, и умножава своята съвта.

Мъдрият се отмества от пътя и оставя злото да търчи.

Лаещото псе по-бързо ще се умири от един комат хляб, отколкото от куп камъни.

Този, който е учил хората: око за око, учил ги е как да станат Всички слепи (LXXIV).

ЗАЩО СТРАДАТ ДОБРИТЕ ХОРА?

Праведниците се учат неуморно клас подир клас. Свършат ли една школа по праведност, Господ ги праща в по-висша и по-тежка. Грешникът се мъчи от неукост, праведникът се мъчи от учение. Но наистина по-сладки са мъките на праведника от мъките на грешника, както пътуването към родината е по-сладко от стоещето в чужда земя (LXXX).

Снимка: Людмил Желев

ЗАЩО СВЕТЬТЪ НЕ ОБИЧА ХРИСТИЯНИТЕ?

Светът Ви гони, защото Вие имате мир, а той няма.

Светът Ви забвика, защото Вие имате богатство, а той е сиромах.

Светът се бои от Вас, защото Вие сте мощни, а той е слаб.

Светът Ви мрази, защото Вие сте блажени, а той е нещастен.

Не намразвайте света и не наливайте масло в огъня. Защото светът цял гори с огъня на омразата.

Самотни сте, казвате? Мигар гробовете стават за компания? Един жив сред гробовете е по-несамотен от цяло гробище мъртви (LXXXVII).

ЩЕ НАКАЖЕ ЛИ БОГ ГРЕШНИЦИТЕ И ЗЛОДЕЙЦИТЕ?

Като дете Той е неспособен да стори зло. И не отвръща на злото със зло, защото е пресиромашен в злото. Но само прибира Своите добри дарове и си тръгва от онзи, който скърца със зъби срещу него. И оставя Господ неверници на самите тях. И те се разпадат като червиво дърво, от което е изтекъл сокът на живота и по чиято гнилоч червеи търсят храна като в напусната къща (LXXXII).

Праведникът живее и след смъртта, а неправедникът се губи като бразда на морската вода (LXXXVI).

КАКВО ТРЯБВА ДА НАПРАВИМ ЗА ДЕЦАТА СИ?

Не се грижете само за тялото на децата Ви, защото и лисиците правят това за лисичетата. Но се погрижете за Бога в децата Ви. Оназието Бог ще стори всичко останало. И това, което събирате с мъка за децата си, Той ще им събере без мъка, бързо и лесно.

Не изгонвайте Бога от Вашите деца, защото ще им изгоните мира, и щастлието, и здравето, и добруването.

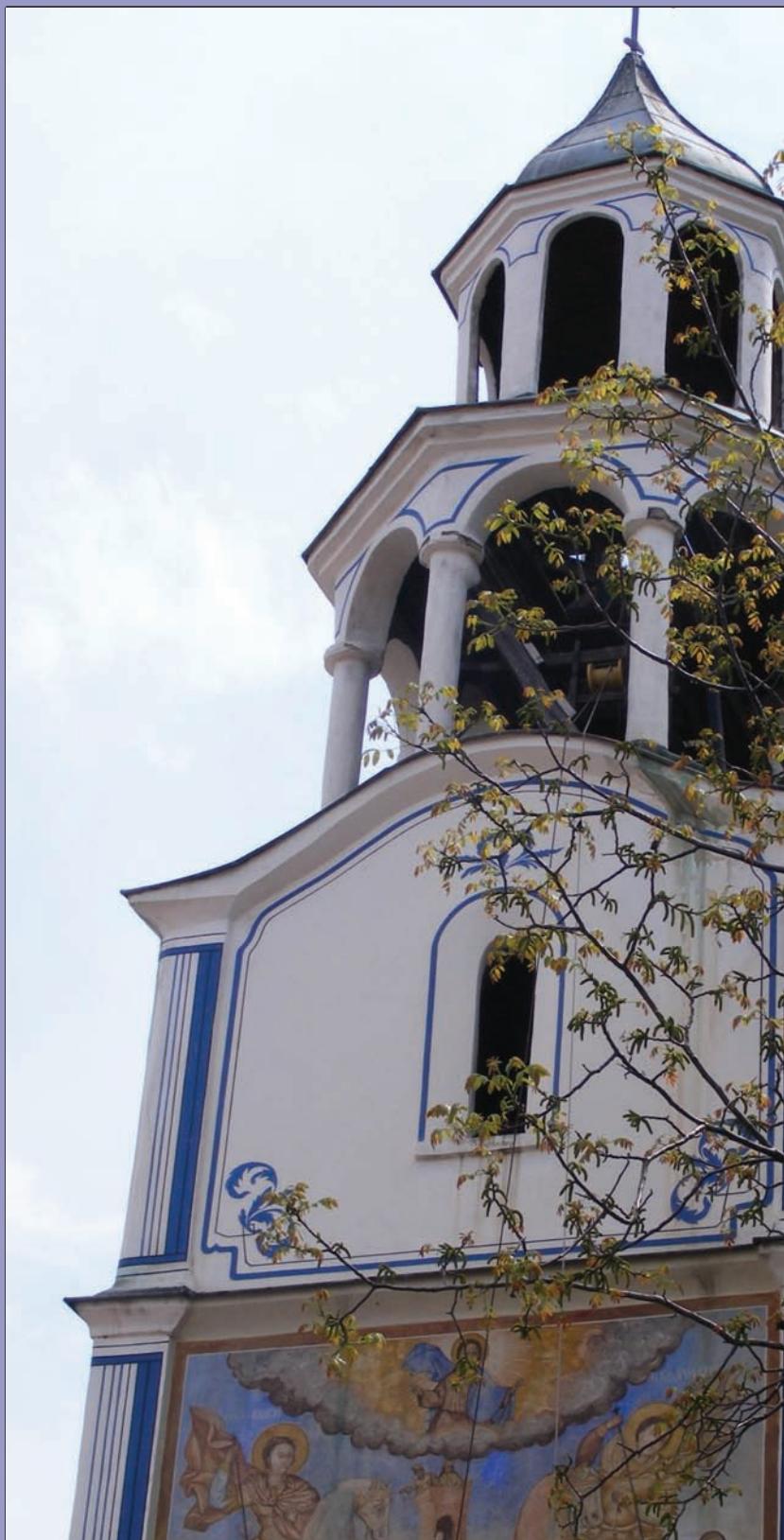
И цялата земя да оставите на оставените от Бога, ще я оставите на гладни, които ще изпоядат всичко и ще умрат от глад.

Не осигурявайте на децата си парче хляб, а парче душа и съвест. И децата Ви ще бъдат осигурени, а Вие благословени и в двата свята.

Царски деца са Ви поверени. Истина, Царят няма да даде малка награда на тия, които са Му опазили царските синове и не са изтривали името на Родителя от паметта им.

Царят Ви гледа през очите на децата Ви и чака Вашия отговор. Ако отговорът бъде смъртоносен, Царят ще си тръгне от децата Ви и Вие ще се грижите за трупове (ХCV).

Подбор и превод: **Андрей Романов**

Преполовение

Дария Захариева

Влакът от София за Пловдив тръгва в шест вечерта. В града на тепетата пролетната вечер посреща с аромата на цъфналите кестени и залязващото слънце. Пътувам всъщност до Асеновград. Ако не беше 2009 година и препускащата цивилизация наоколо, сигурно славният Станимака щеше да бъде град на поклонниците. Неслучайно е наричан „Малкият Йерусалим“, заради седемнадесетте църкви и повече от тридесетте параклиса, само в рамките на града. Освен тях около него са пръснати още светини.

В нощта срещу християнския празник Преполовение в църквата „Благовещение на Пресвета Богородица“ се събират много хора от различни краища на България. Службата започва малко преди полунощ много тържествено и съчетава отбележването на Преполовението на Петдесетница (което винаги се пада в сряда, 25 дни след Великден) и празника на чудотворната икона на Света Богородица „Умиление“, наречена по народному „Златна ябълка“. Няколко предания разказват за иконата на Божията Майка и нейните чудеса. Изследователи твърдят, че

светинята е много по-стара от църквата, завършена през 1838 година. Първоначално изображението на Светата Дея се е намирало в параклис, съществувал преди храма. Чудесата по молитвите на Пречистата са хиляди, а християните не винаги са склонни да разказват съкровените си преживявания. Това, което се знае е, че Богородичната светина е помогнала на много бездетни семейства. Но в храм „Свето Благовещение“ чудотвори и другата икона на Божията Майка – „Огигитрия“ (Пътеводителка), която поразява с красотата си.

Малко преди полунощ големият храм вече не е в състояние да побере прииждащите хора, които изпълват и двора. Жуженето на множеството спира в мига, в който започва службата. След нея някои остават в храма, почиват в двора, налягали по пейките, а други се отправят към Бачковския манастир пеша, в тъмното, пеейки, за да посрещнат иконата, която на сутринта ще бъде донесена и поставена редом с Бачковската светина на Богородица.

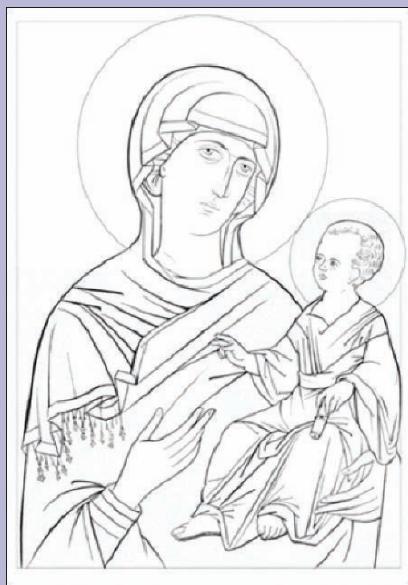
Има нещо изключително в нощната празничност. Ако се е случвало да останете на Великденската литургия към 2 часа след полунощ, ще разберете за какво говоря. На такива празници нощта престава да бъде нощ. Това е една малка победа над смъртта, над умората и ежедневието и наистина изпълва с радост задълго.

Преполовение в Асеновград е чудно събитие, което отдавна е надхвърлило смисъла и рамките на местната традиция. Машабите са малки, но празникът може да преобрази – наистина.

Заедно с групата, към която се присъединихме след нощната служба вървеше семейство с две големи момичета. Почти мълчаливо излязохме от

града, докато и последните му светлини се изгубиха зад нас. В тъмното светеше и шумеше само река Чая – вляво от пътя, а около нас, в лунно спокойствие тъмнееха Родопите. Заговорихме за празника и всеки от спътниците ми разказа как е разбрал за него и какво го е довело през нощта в планината, пеша по пътя за Бачково. Момичетата изведнъж се оживиха и казаха, че Света Богородица е спасила тяхното семейство. Помолиха баща си да разкаже своята история и той започна, неохотно, с очи към тъмните скали.

Преди седемнадесет години Иван бил в отбор по борба и се движел в обществото на т. нар. „силови групи роби“. Често му се налагало да сплашва някого – притеснявал

Изображенията от типа Одигитрия (Пътеводителка, Пътеводителница) са един от най-разпространените иконографски типове на Богородица с Младенец.

Богородица ни гледа фронтално или с леко наклонена глава сочи с ръка към Детето Иисус, като с това насочва вниманието ни към Христа, защото Той е „Пътят, Истината и Животът“ (Иоан 14:6), Източникът на спасението на човечеството. Изражението Й е вгълбено, твърдо, на иконата тя сякаш отново изрича думите в Кана „каквото ви каже, сторете“ (Иоан 2:1-11). Покривалото на Богородица има три звезди – една на челото, и по една на раменете.

Седнал като на престол в ръцете на Пресветата, Младенецът Христос е изобразен малък на ръст, но същевременно като зряла личност. Той

благославя с ръка Майка Си, а в Нейно лице – и нас самите (жестът на благословение понякога е отправен директно към молещия се). В другата Си ръка държи свитък (или скриптар, или книга – подобно на изображенията от иконографския тип Христос Вседържител (Пантократор).

Над лика на Пресветата дева обикновено са изписани думите „Мария, Богородица“.

гребните търговци, задължавал ги да се „застраховат“ в неговата фирма. От „спечелените“ пари вземал процент и живеел нашироко... Продавал и антикварни предмети.

Обикновено се прибирал посрещ нощ и все си мислел, че жена му и детето му малки дъщерички спят. Но Ани винаги го чакала и мълчала. Вечерята отдавна изтичала, а тъмните кръгове около очите ѝ блестели издайнически под лампата... Хората говорели какво ли не за него и жената дори не искала да пита. Тя не докосвала парите, които той оставял някак театрално до нощното ѝ шкафче. Все ѝ се струвало, че не може да погледне съседите в очите. Нощем се будела от бълнуването на Иван – святкала лампата и го гледала как ръкомаха, сякаш се бори срещу нещо голямо и силно. Тя бързо надниквала в стаята на децата и так опитвал да заспи.

Иван закъснявал все повече и често извал пиян. Една вечер се приbral и казал, че е продал колата. След няколко месеца заяви, че иска да продаде и апартамента, а жена му и децата да се пренесат при неговите родители. Така и става – заживяват заедно с майка му и баща му. Сега и детето жени – снахата и майката го чакали нощем мълчаливо. Когато вратата хлопвала, заедно поемали въздух с облекчение и били съвикнали да се разбират без думи.

Иван вече не носел дебелите си ланци, разделил се с единия си телевизор, а от известно време и голямата стерео уредба изчезнала загадъчно, както се била появила. Ани се досещала, че мъжът проиграва всичко. Децата растели, а той почти не се прибирал. Голямото момиченце тръгнало на училище.

Една вечер в дома на Иван дошли няколко негови приятели с жените и децата си. Казали, че ще останат да живеят при него. „Те бяха поръчители на огромния ми заем. Аз не можех да го връщам, а те бяха със запор на заплатите заради мен и нямаха с какво да хранят децата си. В същото време проиграх парите.“

Иван настанил приятелите и си намерил допълнителна работа. Успял да намери пари, за да плати неустойките по заема. Една вечер му прилошало от умора и грижи. Паднал в коридора и останал там няколко часа, преди да го намери жена му. Тя му помогнала да си легне и го изчакала да заспи. Но той се запътил към мазето, откъдето донесъл стар и прашен иконостас на Света Богородица. Избърсал го и запалил канделото.

На другия ден Иван станал рано и разбудил цялата къща. Обявил, че ще ходят на църква. Влязъл в стаята на децата, облякъл ги сам и зачакал Ани да се пригответи.

Когато влязъл в храма, не бил сигурен, че знае как да се прекръсти. Купил свещи, палил ги и оставал на служба. Свещеникът го виждал за първи път, а децата не го изпускали от очи. Жена му мълчаливо плачела.

От този ден започнали да ходят на църква всяка неделя. Стояли винаги в единия от далечните ъгли, но възрастните жени вече ги обикнали – не се случвало всеки ден младо семейство да прекрачва прага на храма.

Иван си намерил обикновена работа и се прибирал денем. Събрал пари и заедно с няколко приятели организирали

СВЕТИНИ

Бачковският манастир,
Снимка: Гергана Поливанова

реставрацията на старата църквица. Ремонтирали пога. Купили нови полилеи и за половин година направили още два параклиса. После обновили и манастирчето в полето. Хората, които го познавали, не можели да повярват, че наистина се е променил.

„Знаех, че няма да ми бъде лесно – преживяванията ми в онова време бяха драматични не само за мен. Всъщност, едва сега разбирах какво съм причинявал на семейството си и своите близки. „Слугата на ага“, както сам Иван се нарича, решил да живее по Божиите закони. „Изкушенията преди приемах на драго сърце и колкото повече съсиравах съвестта си, толкова по-забавно ми беше. Моят характер и навикът да получавам всичко на мига ме караха да постигам целите си за сметка на всички останали...“

Поискал прошка от всички, които преди притеснявал, защото преценил, че така трябва да постъпи вече като християнин. Животът му започнал наново. И ето, че за втора година са на Преполовение, на празника на Богородица и вървят пеша към Бачковския манастир.

Семейството на Иван продължава да помага на всички църкви в своя район. След него църковните стъпала прекрачили неговите приятели и близки. А след тях и приятелите на децата му.

* * *

Бяхме стигнали до Бачково. Заваля тихо. Зазоряваше. Заедно с първите къщи от селото блестеше зеленината в дворовете. И лъляци – много, много лъляци. Едва сега забелязах

очите на една от дъщерите на Иван, които също грееха като бляскавите дървета. Стояхме вече пред портала на манастира. Скоро докараха асеновградската икона, украсена с цветя. Хората се втурнаха да я носят, да я докоснат, а по пътя падаха цветя – калдаръмът беше застлан. В манастирската църква започна втора литургия.

Пред външте чудотворни икони на Божията Майка се бяха подредили много хора. Мните спътници се изгубиха някъде в множеството.

Камбаните звъняха, слънцето грееше, а хората продължаваха да идват.

Казват, че това е местен празник... Но всяка лична история, докосната от чудо надхвърля локалните чествания и свързва хората много по-дълбоко от обикновената среща. А колко много лица и колко много истории има скрити зад тях! Историята на Иван е част от летописите за Богородичните чудеса и тайната на един нощен празник, който уверява, че Вечността е в нас и около нас, а най-голямото чудо е да осъзнаеш присъствието на Божията любов и да станеш част от нея. ■

Магарският конник – неразгаданият символ на българите

Стефан Чурешки

Близо до град Шумен, край село Мадара се намира интересен скален релеф. Той представлява конник, който с копието си пронизва легнал в краката му лъв и е следван от куче. В масовото съзнание този релеф се нарича „Магарски

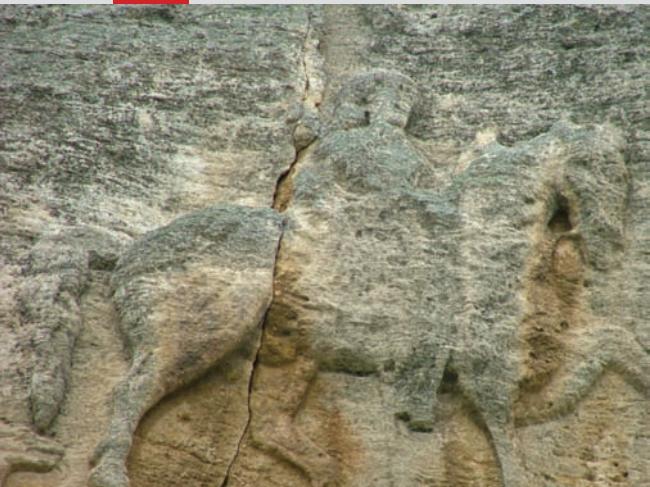
конник“ и обикновено се счита за символ на българската държавност през Вековете. Наскоро гори в едно всенародно допитване имаше идея Магарският конник да бъде обявен за представителен символ на България пред света.

Заниманието с българската история е едно свято дело, завещано ни от Паисий, който пръв беше разбрал, че събуждането на нашия народ ще дойде от Възкресяването на историческата му памет. И Всеки, който се заема с това, е продължител на нашето Възраждане. Българската история още не е написана, тя е само нахвърляна в едри щрихи."

Иван Венедиков, *Познайте ги по делата им! Българската интелигенция в моите спомени*, С., 1993

Релефът датира от епохата на езическия период на държавата и отразява равнището на религиозните, митологически и епически представи на старинните българи. Около Мадарския конник има надписи с гръцки букви, които учениците отнасят към времето на Крум и Омуртаг, двамата най-известни езически владетели, провели военна и административна дейност по укрепване и засилване на българската държава на Балканския полуостров през IX век. В тълкуванията на Мадарския конник има хипотеза, че това е самият Крум, който символично побеждава Византийския император Никифор I, представен като лъва в краката на конника. По-голяма тежест има обаче мнението, че Мадарският конник представлява символизиран образ на борбата между доброто и злото, която според иранските представи – а старите българи са били свръзани с иранския етнокултурен кръг – ще завърши с окончателна победа на доброто, след което ще настъпи златна ера в живота на човечеството. Пробиленциализъмът

на старите българи, отразен както в текста на надписа на Владетеля Пресиян край Филипи, така и в тяхната представа за християнския Бог, допуска едно такова тълкуване на посланието на релефа край Шумен, който е цял художествено-археологически комплекс с огромен брой старинни предмети и сведения за древния живот на българите. Първи за релефа през модерността пише пътешественикът Феликс Каниц, а по-късно от него се заинтересува известният виенски историк Константин Иречек. Днес Мадарският конник е огромен историко-археологически обект, към който има интерес не само в България, но и в чужбина. Причината за това е, че подобно произведение на старинните епически и митологически представи не се открива на друго място на територията на Европа и се свързва със специфично българската история. Подобни съюзети – воин, пронизващ зяр и така даващ надежда за победата на доброто се откриват в произведенията на тракийското изкуство, в релефите

на т.нр. тракийски Херос и в скулптурния комплекс на Бейхистунската скала в Иран. Сходствата в посланието и иконографията на Мадарския конник с тракийските обредни плочки и с иранските скални релефи дава основание на редица видни учени, като покойният професор по археология Иван Венедиков да търсят връзки между старинната българска култура с културата на иранския свят и с културата на забареното тракийско население. Доказателство, че релефът край Шумен е дело на старобългарската културна традиция е наличието на стреме в изображението на Конника, което е донесено в Европа след епохата на Великото преселение на народите, когато на европейската сцена се появяват и българите. Те са били конен народ и като такива са ползвали въоръжението и начина на живот на степните народи, които нерядко с набезите си са беспокоили Византия и народите от Централна Европа. Затова иконографският анализ на Мадарския конник с всичките му успоредици в сложността на сходни изкуства и култури и след анализ на надписите около него позволяват той да бъде определен като изключителен български паметник, носещ в себе си посланието на богопредставата и епическия разказ на древните българи. Затова и в определени периоди на модерността Мадарският конник е символ както на българската историческа наука, така и на вековния упорит стремеж на българите да имат свое собствено запазено място под слънцето. Ето какво казва по този повод самият проф. Иван Венедиков:

„Проучванията на българската история винаги са се правели от предани на науката

и обективни хора. Мадарският конник и неговите надписи изврат напрavo от Средновековието. Те не са сведения на Византийските хронисти, стигнали до нас в преписи, преработени и преправяни от преписвачите. В тях Владетелят дава българската версия за развой на събитията и по няя могат да се коригират Византийските хронисти. В релефа ясно се различават редица особености, които показват, че е създалаen през Средновековието. Конникът, облечен в къса дреха, с лък на гърба, прорязва с копие лъв – мотив, използван при представянето на Владетеля във Византия и на Изток. Но един от най-важните хронологически белези в изображението е стремето на конника, което се среща през Средновековието и се появява за пръв път уnomадите, нахлули от изток през VI-VII в. ■

Пиршеството на хан Крум след победата над император Никифор, Манасиева хроника, 14 век.

Стефан Чурешки е роден през 1966 г. в София. Завършил е 9-та Френска езикова гимназия и Исторически факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“. През 1993-94 г. работи като специалист в катедрата по Стара история и Тракология, после - като учител по история в частни и държавни училища. Стефан Чурешки е автор на над 40 статии, очерци, доклади и рецензии в научни издания и печата, в това число и на чужди езици. Публикувал е на страниците на историческото списание „Минало“, вестниците „Камбана“, „Капитал“, „Корона“, „Култура“, „Литературен форум“, „Македония“ и др. Участвал е в български и международни исторически конференции, в различни семинари с българско и международно участие, съорганизатор е на няколко беседи по православно вероучение и култура.

Стефан Чурешки е автор на книгите „Християнство и история. Към философията на българската история“, „Колелото на историята“, „Грешките, неточностите и заблудите в учебниците по история«.

Текстове от автора можете да прочетете в интернет порталите www.pravoslavie.bg, www.liternet.bg, www.kritikabg.com, www.pravoslavieto.com, електронното историческо списание Anamnesis и на личната му страница www.sc.atspace.com.

Непознатият Данте

Йеродякон Петър Граматико^в

Данте Алехиери (Dante Alighieri), 1265-1321, италиански поет от общевропейски и световен мащаб, мислител и политически деец от късното средновековие, хуманист, основоположник на италианския литературен език. На перото на Данте принадлежи грандиозната поема „Божествена комедия“, която фактически представлява обзор на всички предходни културни традиции; трактата „Пир“ – първи прецедент на научна проза на италиански език и първото предренесансово произведение с просветителска насоченост, посветено на Въпросите на физиката, астрономията, етиката; трактата „За народното красноречие“, написан на латински и разглеждащ поетиката и риториката на романските езици (предимно на италиански и провансалски); социално-философския трактат „Монархия“, представляващ политическо-утопически модел за обществено устройство; лирическото поетико-прозаично произведение „Нов живот“;

многочислени писма, канцони, сексуни, балади, еклиги и сонети, които се отличават с изискана строфика. Роден във Флоренция в римския род на Елизеите, който участвувал в основаването на Флоренция; праробнук на Качагвиго, участник в Кръстоносния поход на Конрад III, внук на знаменития германски император Белинхоне. Ученник на Брунето Латини, юрист, писател и преводач на Аристотел, Вергилий, Овидий, Цезар, Ювенал. Принадлежал към партията на Белите германци и от 1295 г. активно участва в политическия живот на Флоренция, като от 1296 г. е избран за един от шестте сави (мъдреци) и член на Съвета на Стоте (главния финансова орган на републиката), а от 1300 година става един от седмите приора на Флоренция до падането на бялата сеньория през януари 1302 г., когато с другите лидери на Белите е обвинен в злоупотреба с власт и осъден на изгнание. През 1315 г. отново е осъден на смърт от сеньорията на Флоренция заедно със синовете си. Починал в Равена, която отказала даже след обединението на Италия в 19 век да върне праха му в родната Флоренция (М. А. Можайко, Данте Алигьери, – ЭНЦИКЛОПЕДИЯ ИСТОРИЯ ФИЛОСОФИИ, Книжный Дом, Москва, 2002).

Дантевата поезия е изиграла огромна роля за оформянето на ренесансовия хуманизъм и в развитието на европейската културна традиция, оказвайки значително влияние върху културата не само в поетико-художествен, но и в философски аспект (от лириката на Петrarка до софиологията на В. С. Соловьев). Поради това и изследването на творчеството

на Данте в днешно време се оформя в специален отрасъл на медиевистиката – дантология.

В сферата на философската мисъл Данте изпитва влиянието на Аристотел, сколастический аристотелизъм и авероизма, а отчасти и на неоплатонизма, стоицизма и арабската философия. Систематически изучавал текстовете на Псевдо-Дионисий Ареопагит, Иоан Ском Ериугена, Бернар

Клервоски, Алан Лилски и Сигер Брабантски. Поетиката на Данте генетично възхожда към Псевдо-Дионисий Ареопагит (заключителната част на „Божествена комедия“) и перипатетизма („Пир“).

Политически идеал за Данте, сформиран в условията на перманентна гражданска война, била единствата светска държава – гарант на мира и въплътената законност, – в която ще бъдат ликвидирани сепаратизма и частната собственост на земята. Управлението на тази държава се разбира от Данте съобразно платоновския модел: решенията на монарха следва да се базират на съветите на философите („О вие,

нещастни, които управлявате днес! О вие, най-нещастни, чрез които управляват! Няма философски авторитет, който да се съчетае с Вашето управление). Оптималното политическо устройство, от гледна точка на Данте, се основава, от една страна, на презумпцията за мирово единство, а от друга – предполага съхраняване на местното самоуправление и обезпечаване на свободата. Развитието на вието тенденции трябва да доведе до „пълнота на Времената“, т.е. до всеобщо благоденствие. Отричането на т. нар. „Константинов дар“ (предаването на времето от император Константин на голяма територия от Италия под

Юрисдикцията на папата) предизвикало остра реакция от страна на църквата – дотам, че кардинал Белтрандо дел Подисето разпоредил изгарянето на ръкописа на съчинението „Монархия”, а през 1329 г. призовавал за аутодафе на останките на Данте.

Сам Данте в своя „Аг” подсказва, че в неговото произведение има скрит, таен смисъл, а външният смисъл е само воал и следва да се проучи от онзи, който е способен да проникне в него.

„Божествената комедия” е изследвана предимно буквално като литературно произведение, изследван е философския смисъл, но сам Данте ни укаzва да търсим още един – скрит смисъл. Това по същността си е чисто метафизически смисъл, придаващ езотеричен характер на посланието в това произведение.

Някои изследователи поставят въпроса: Данте католик ли е бил или албигоец? Въобще християнин ли е бил или езичник? Истинският езотеризъм е коренно различен от външните религии. Древните членове на тайните общества са вземали участие във всички външни култове, следвайки обичаите, установени в страните, където са пребивавали, тъй като са намирали зад външните различия същностно доктринално и фундаментално единство между религиите, без да го префръщат в изкуствено създаден „синкретизъм”. Религиозен синкретизъм и еклектизъм намирате у мнозина римски императори. При император Елагабал (Varius Avitus Bassianus), в 218 г., Тримонциум (дн. Пловдив) получава статут на град-хөокор и става център на култа към Аполон Кендризийски, бога на слънцето: „Той (Елагабал) осветил свой бог Елагабал на Палатинския хълм точно срещу Императорския гворец и му посветил един храм. Казвал, че трябва да се пренесе там култа на Евреите и Самаряните, както и християнската религия, за да притежава служението на бог Елагабал тайните на Всички религии” (История на Августите – цит. по Homo L., Les Empereures Romains et le Christinisme, Paris, 1931).

Император Александър Север (222-235) бил религиозен еклектик. В молитвената си стая, редом с бюстовете на Аполоний Тибански (магьосникът на гръко-латинската древност, 2 в. сл. Хр.) и Орфей, стояли бюстове на Христос и Авраам, а майка му, Юлия Мамея, извикала в гвореца си Ориген – най-изявеният неоплатоник в античността.

В Средновековието е имало общества, инициатически и нерелигиозни по характер, които се базирали върху католицизма.

Императорът Александър Север – религиозен еклектик; властването му преминало под сянката на баба му Юлия Меса и майка му Юлия Мамея. Убит заедно с майка си по време на военен поход от привърженици на новия фаворит за император Максимин.

Много е Вероятно Данте да е членувал в една от тези организации и да не е бил обявен за еретик, защото повечето от тях не са създавали конфликт между езотеричното и екзотеричното направление. Има и изключения, разбира се, – някои са съдени като еретици (това е било и официалното обвинение против Ордена на Тамплиерите, като претекст с политически цели).

В света на ислама езотерическите школи не срещат каквато и да е Враждебност от страна на религиозните и зконнически Власти, представляващи екзотеризма. Но нека направим алозия с участта на бележития Ел-Халадж, убит в Багдад през 309 г. от Хеджира (921 г. сл. Хр.), чиято памет се почита до днес, и то от потомците на онези, които го осъдили на смърт за „осърбителните му учения.“

Елифас Леви в своето съчинение „История на магията“ пише за Връзката на Данте с античните мистерии: „Увеличават се коментариите и изследванията върху творбата на Данте, но никой, поне по наше знание, не е открил нейния истински характер. Произведението

Мнозина от съвременните автори лесно виждат кабалистично учение във всичко, което само намирисва на езотеризъм. Трудно е да приемем Връзка между Кабалата и Рицарството през средните векове, понеже кабалата е хебраическа традиция, а нямаме податки, че у Данте има еврейско влияние, макар да имаме свидетелства, че приживе Данте е поддържал дълго време лични отношения с един учен евреин и поет, Имануел бен Саломон бен Йекутиел (1270-1330). Това, че в творбата му намираме науката за числата (numerологията), не го прави кабалист в никакъв случай. Постскоро можем да търсим отношение с питаогорейството, а Питагор не можем да обвиним в практикуване на еврейски кабализъм.

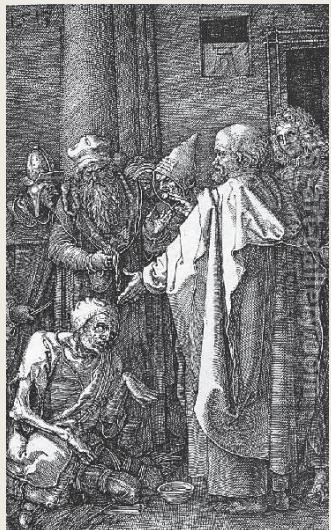
В различните традиции имаме описание на пътешествия извън границите на земята. Безсъмнено, ако Данте приема Виргилий за свой водач през първите две части на своето пътуване, причината е в Песен VI на Енеида; но трябва да отбележим, че при Виргилий има не само богата поетическа фантазия, но и неоспоримо инициатическо познание. Даже в Средновековието се

Брозенкройцерството св. Йоан се асоцира като глава, началник на „Вътрешната“ Църква, и се противопоставя на св. Петър, като глава на „Външната“ Църква. В 14 век във Франция и Италия набира сили едно свързано с рицарските ордени тайно, окултно, но не окултистко учение, покъсно разбирано като инициатическо направление на розенкройцерите с херметическо учение. Наименованието им е дадено за първи път през 1374 г.

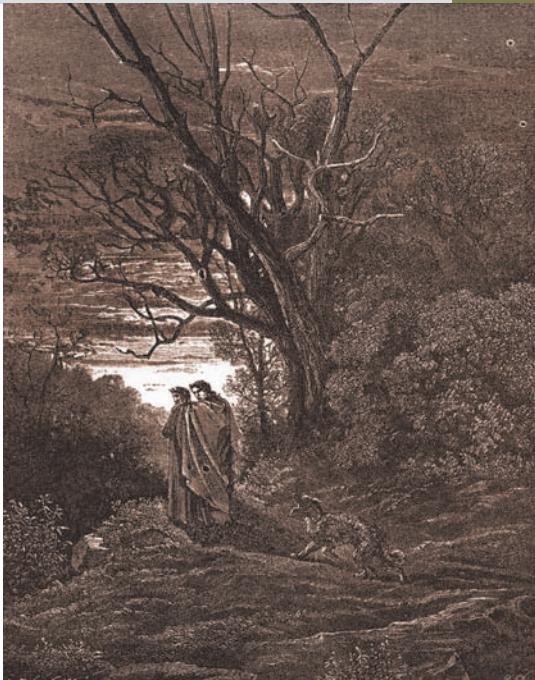
наблюдава едно профаниране и деформиране на наследството на големия античен автор, чак до свързването му с магьосничеството. Не е трудно да се открие како предшествениците на Виргилий сред древните гърци, като си сприпомним пътуването на Одисей в

Кимерийските страни, както и слизането на Орфей в Ага (Хадес). Но не е ли това само една серия от застъпващи се литературни имитации? Истината е,

на Великия Гибелин е една декларация за война срещу Папството чрез откровение на мистериите. Данте вата епopeя е юоанитска.

Св. Петър и св. Иоан изцеляват сакатия.
Графика на Дюрер.

че има директна връзка с античните мистерии и тази една и съща реалност е отразена в различните литературни или легендарни творби: златната Върба, която Еней, воден от Сибила, отива да отсече в гората (същата „selva selvaggia”, където Данте сиitura началото на своята поема), е онази Върба, носена от посветените в Елевзиийските мистерии и напомняща акацията на модерното Масонство, в което е „символ на Възкресение и безсмъртие“. Даже в християнството можем да открием следи от подобен символизъм: с Празника на Върбата (латинското име на този празник е Dominica in Palmis; палмата и Върбата не са едно и също нещо, но палмата като символ на мъчениците има идентично значение, като описаното в случая. Народното име на този празник е „Цветница“ – „Цветна Пасха“, което неизвестно показва Връзката му със самото Възкресение) в

повечето християнски деноминации се отпочва светата (Великата) седмица, през която се припомня смъртта на Христос и Неговото слизане в Ада, последвани от Възкресението, след което идва славното му Възнесение.

Именно на Велики понеделник започва и разказът на Данте – след като тръгнал да търси тайнствената Върба и се изгубил, той намира Виргилий и започнал пътешествието си през световете, което приключило в Пасхалния неделен ден, т. е. до Възкресението.

Смърт и слизане в Ада, от една страна, Възкресение и Възнесение на Небето, от друга – са две противоположни и допълващи се фази, от които първата е подгответелна за втората и които освен във всички традиционни доктрини, намираме и в описание на „Великото Дело“ на херметизма. Намираме го и

В ислама, който ни предава епизода с „нощното пътуване“ („исра“) на Мохамед, съдържащо низходждане в инферналните региони и възнесение в различните нива в рая или небесни сфери. Определени пасажи в това „нощно пътуване“ и поемата на Данте имат фрапантни прилики. Дон Мигел Асин Паласиос (Miguel Asin Palacios, La Escatología musulmana en la Divina Comedia, Madrid, 1919; също срв. Blochet, Les sources orientales de „La Divine Comédie“, Paris, 1901) разкрива многобройните паралелни места в сюжета и във формата между „Божествената Комедия“ и „Китаб ел-исра“ („Книга за нощното пътешествие“) и „Футухат ел-Меккий“ („Откровения от Мека“) – написани от Мохамудин ибн Араби осемдесет години по-рано творби.

Мнозина изследователи правят аналогии между поемата на Данте и литературите на други страни.

Подобни съвпадения в прецизните детайли ни водят към заключението, че Данте е действително възхновен в голяма

Ведна адаптация на мюсюлманската легенда един вълк и един лъв препречват пътя на поклонника, както пантерата, лъвът и лъвицата пресрещат и връщат от пътя Данте... Виргилий е изпратен на Данте и Гавриил (Джибраил) на Мохамед от Небето; и двамата, през време на пътуването, ще задоволяват любопитството на поклонника. Адът е анонсиран и в двата случая с подобни признания: яростна буря, огнена пещ... Архитектурата на дантивия Ад е изградена върху тази на мюсюлманския Ад: и двата са гигантски, формирани от редица етажи, степени или вити стъпала, слизящи постепенно до дъното на земята; всеки от тях приема определена категория грешници, чиято вина и наказание се утежняват с всяко по-долно равнище. Всеки етаж от своя страна се дели на поднива, съобразно различните характеристики на грешниците.; на края, двата Ада са разположени под град Иерусалим... За да се очисти на излизане от Ада и за да се възнесе към Рая, Данте се подлага на тройно обливане. Такова тройно обливане очства душите в мюсюлманската легенда: преди влизането си в Рая те биват потапяни подред във водите на трите реки, които напояват градината на Авраам...

Архитектурата на небесните сфери през които се извършва възнесението са идентични в двете легенди; в деветте небеса са разположени блажените души, които в кая на краищата се събират в Емпирея или последната сфера. Също, както Беатриче изчезва пред св. Бернард за да поведе Данте в последните етапи, тъй Гавриил изоставя Мохамед близо до трона на Бога, където той бива отведен от една изълчваща светлина гирлянда. Финалният апотеоз и на двете възнесения е еднакъв: двамата пътешественици, възнесени до присъствието Божие, описват Бога като интензивна светлина, оградена от девет концентрични кръга, образувани от безкраини редове ангелски духове, разпращащи светещи лъчи; най-близкият кръг е този на херувимите; всеки кръг обгръща Всецияло вътрешния му, а деветте са около божествения център... Инферналните (адовите) етапи, астрономическите небеса, кръговете на мистическата роза, ангелските хорове около общата името на божествената светлина, трите кръга – символ на троичността на лицата, флорентинският поет гума по гума е заимствал от Мохамудин ибн Араби. (A. Cabaton, „La Divine Comédie“ et l'Islam, -La Revue de l'Histoire des Religions, P., 1920).

степен от писанията на Мохиддин, но как те са стигнали до него? Възможен посредник би могъл да бъде Брунето Латини, който е пребивавал в Испания, но това е нездадимителна хипотеза. Мохиддин е роден в Мурсия, откъдето изва и прозвището му Ел-Андалуси, но не прекарва живота си в Испания, а умира в Дамаск; неговите последователи се подвизавали из целия исламски свят, но най-вече в Сирия и Египет; по принцип творбите му не били общодостъпни, а някои сред тях изобщо не били познати.

В действителност, ел-Араби не е само „поет-мистик“, понеже за исламския мистицизъм той е известен като Еш-Шейх ел-Акбар, т.е. най-големия от духовните Учители, Учител *пар екселанс*, чиято доктрина по същността си е метафизическа, поради което главните исламски ордени, вкл. най-развитите и затворените, водят началото си от него.

Тези организации през 13 в. (епохата на самият Мохиддин) са били в контакт с рицарските ордени и вероятно по тази линия е станал и обменът на идеи. Ако Данте е получил сведения за ел-Араби и съчиненията му по „профанен“ път, защо не споменава сред езотерическите исламски философи (Ag, 4, 143-144) личности като Авероес и Авиценя?

Западните съвременни критици разглеждат легендата за „нощното пътуване“ на Мохамед като нездължително арабска и мюсюлманска, а като произхождаща от Персия, тъй като подобен разказ е наличен в една маздеистка книга, „Арда Вираф Намех“ (срв. френ. превод: „Livre d'Arda Viraf“ par M. A. Barthelemy, 1887). Други я практичат още по-надалеч, в Индия, където наистина намираме множество разнообразни символически описание на юерархически оформен строен ансамбъл на организация

Сура Нощното Пътешествие (Ал-Исра). Сурата е озаглавена така, защото в нея се споменава нощното пътешествие на Пророка Мухаммад от Мека до Йерусалим, до “Най-далечната джамия” (“Ал-Акса”).

1

Пречист е Онзи, Който пренесе Своя раб нощем от Свещената джамия до Най-далечната джамия, околностите на която Ние благословихме, за да му покажем от Нашите знамения. Той е Всечувация, Всезряция.

سُبْحَانَ الَّذِي أَسْرَى بِعَبْدِهِ لَيْلًا مِنَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ
إِلَى الْمَسْجِدِ الْأَقْصَى الَّذِي بَارَكَنَا حَوْلَهُ لِتُرَيَّهُ مِنْ
آيَاتِنَا إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ

на Небесата и Ага, откъдето Вадият заключение, че Данте е под директно индийско влияние (напр. За индийския тип на Луцифер у Данте (Angelo de Gubernatis, Dante e l'India, – le Giornale della Societa asiatica italiana, vol. III, 1889). Изложеното у Данте се намира в синхрон с индуските теории за световете и космическите цикли, но не е на лице онази прилика във формата, каквато се открива в съпоставеност с творбата на ел-Араби. Подобно на християнството, в своето историческо развитие исламът претърпял фундаментално вътрешно разслоение – още в 7 в. той се разделил на две основни течения – сунитски и шиитски ислам. Били сформирани множества религиозни оргени. „Доислямски вярвания се инфильтрирали в практиките на тези оргени – в резултат последователите им изповядвали един Всеобхватен пантеизъм и проповядвали, че божествената същност се проявява навсякъде в природата, а човекът е едно от божествените проявления.“ (срв.

Цвета Райчевска, „Амулет, свързан с Ордена Бекташий в България“, Известия на Национален Исторически Музей – София, том XVII, 2006, сс. 41-44).

Както пише Можейко, централен смилообраз на поетиката на Данте се явява фигурата на Беатриче (итал. beatrice – гаряваща блаженство; в „Нов живот“ минувачите от пръв поглед забелязвали нейната божествена красота и достойнство: „И като не знаеха как се назова, наричаха я Беатриче“). Неин реален първообраз е дъщерята на Фалко Портинари, която била жена на

банкера Симоне де Барди, братовчедка на мащехата на Бокачо. Красотата на Беатриче се разбира от Данте като красотата в субстанциалния смисъл на думата и причастността към нея означава морално усъвършенстване и духовен полет.

Характеризирали красомата на Беатриче, Данте я интерпретира като импулс към божественото Възхождане, еквивалентно на откровението: „Нека Възсадат на Твореца благодарение всички, съпричастни на нейните пътища.“ Това е отразено и в цветовата символика на Дантовата поетика: по време на първата среща Беатриче, деветгодишно момиче, е облечена в пурпурно-червено – цветът на бъдещата страст; при втората среща Беатриче е в разцвета на своята женска красота и носи ослепително бели обеџи – символ на невинност и чистота („Нов живот“); във времето на третата, финална среща Беатриче, царицата на света, застава пред Данте в сияещи огнени одеяния („Божествена комедия“), което в рамките на Възхождащата към неоплатониците християнска символика на светлината означава мъдрост, слава Божия и съвършенство. Значителен символ у Данте е и персонификацията на „състрадателната дама“, която се явява „най-достойна дъщеря на Повелителя на Вселената, която Питагор наричал Философия“. Именно „Мадоната на Философията“ е възхновителка на духовните и интелектуалните търсения у поета, и в този смисъл „Мадона Беатриче“ и „Мадоната на Философията“ се оказват семантически еквивалентни. ■

Боряна и децата, които искат да спасят красотата

Дария Захариева

Казват, че красотата ще спаси света. Има хора, които вярват в тези думи. Познавам и една жена, която вярва, че децата ще спасят красотата. И превъръща живота си в приказката, която сега ще ви разкажа.

Жената се казва Боряна Занова и е самобитен и ярък творец. Завършила е сценография във ВИТИЗ (сега НАТФИЗ) и създава необикновено експресивни творби, които преливат от живот и цветове. Тя умее да превъръща битието си в извор на щедрост и е от онези постоянно усмихнати хора, които не се срещат навсякъде. Вярва, че децата са истинските водачи на нашия свят. Затова обича да работи с деца, да ги вдъхновява за необикновените картини и кукли, които няма да намерите в друго ателие...

Боряна Занова работи с деца повече от 15 години. Създава своята „Работилница за игри и мечти“ и не спира да намира нови извори на творчество, в които въвлече маладите си приятели. А те наистина са нейни приятели и довереници – само ако видите как се разбират с една дума или поглед!

СРЕЩИ

Боряна има много осъществени мечти, но най-голямата от тях Все още не е станала реалност. Тя мечтае да направи музей на българското детско изкуство и смята, че е съвсем редно да се посвети на тази мисия сред многото други, които има. От скоро е издател на списание „Час по щастие“. Що за име е това, ще попитате, но художничката си има готов отговор: на едно място са събрани многото мигове на щастие, които ни споделят и се получава „Час по щастие“.

Освен, че раздат изкуство, малчуганите споделят и своите мисли за творчеството и впечатляват своята довереница с неочекваните си прозрения, които художничката е записвала:

„Светът на рисунката за мен е нещо необикновено. Когато рисувам аз се впускам в едно невиждано и измислено приключение и създавам любимата си картина. Бих била истински щастлива да я видя в музей на детското изкуство“

Ани Дошева, 10 г.

„Рисуването за мен е като нов свят, в който мога да си измислям и творя неща, които с очите си не съм видял.“

Нукима Николова, 10 г

*Това е истина.
Това съм аз.
И аз мога да докажа,
че мога да рисувам.
Цветът е като маслодайна роза.*

Цветели Ваньова, 11 г.

*Работилницата е като любим дом.
С рисунката и пластицата мога да изразя себе си.*

Стефан Тасев, 12 г.

За мен рисуването е свобода и удоволствие. Пластиката трудна и интересна. А това, че ще дарим картините, малко ми е мъчно, но се радвам, че ще направим другите щастливи.

Ели Пиперова, 12 г.

Светът не се състои от граници и държави, а от доверие и любов

Децата и тяхната възхновителка от „Работилницата за игри и мечти“ не се ограничават само с творчество. Техните добрини достигат до детските болници и отделения, които са украсени и с чудните им пластични картини. Малките творци обикалят детските домове за деца в неравностойно положение и учат своите възрастници да рисуват и мечтаят. Имат много последователи.

В какво вярва Боряна? – „Разбира се, в Бога! Знам, че нямаше да намеря себе си и ангелския свят на децата, ако не вярваш. Знам, че Вярата ме опазва, дава ми сили и позитивност. За мен изкуството и Вярата са преплетени в плетеницата на живота. Смисълът на всичко, което правя е свързано с радостта да обменям любов с хората. Ние можем да станем по-богати и по-щастливи, ако ни хрумне да се обичаме повече и да си помагаме. Тогава животът ни се превръща в чудо.“

Децата художници вярват в силата на изкуството. Но заедно с това те започват да вярват в силата на доброто и са убедени, че между красотата и любовта има нещо общо. В навечерието на Коледните празници преди няколко години фондация „Изкуството и детето“

заедно с детското студио „Пластична живопис“ на художничката Боряна Занова подариха на Секцията по детска хирургия на Пирогов 22 картини-пластки, изработени от децата и тяхната ръководителка. Дарението бе пожелание за здраве към болните деца и любов към изкуството, което също може да лекува, като създава красива среда и хармония, внушава топлота и хубави чувства.

Отново за Коледа болните деца на Пирогов получиха 200 броя художествено изработени играчки-кукли, които да останат в кътовете за игра и да бъдат използвани от всички.

Вече стана дума, че картините от Школата на Боряна Занова са пластични и съвсем като живи – сякаш героите им ей сега ще изскочат и ще Ви направят част от детското приключение, което придава „цветове на хубавите мисли“.

„Често са ми казвали, че болните деца посягали към нашите картини, за да преизърнат куклите и героите, които са на картината. Ние това искахме – героите да продължават живота на куклите и приказките в нашите картини. Или пък обратното...“

Ако се питате къде можете да срещнете своето дете със света на изкуството и с една жена с искрящи очи, която да му помогне да сподели безкрайния си детск съят и да направи от него пластична картина потърсете Боряна Занова. Нейното ателие в началото на столичния булевард „Патриарх Евтимий“ е скромното място, побравло детското лъчезарие в градската джунгла. ■

Блус за стария Super Rifle

Петър Марчев

.... името и пола си не мога да си спомня
нито думата „фелини“
(дали не беше нещо слабоалкохолно и
горчици?)

Кълна се – кака алкохол не съм и близва,
но не мога никак да си спомня
дали Земята беше кръгла или плоска
а може би и гвете –
като копчето на стария ми „Super Rifle“,
като грамофонна плоча, като пица...“

П. М.

Моята първа среща с Оригинала беше през лятото на 1965-а. Спомням си добре как баща ми паркира новия ни „Москвич 403“ в центъра на Габрово; Влязохме в близката сладкарница и тамко ме почерпи една оригинална „Сoca-Cola“. Ако трябва да бъда честен, това питие не ми хареса особено, тъй като имаше вкус на сироп за кашлица. А струваше 30 стотинки – запомнил съм цената – сиреч колкото цели 6 (шест) лимонади! Но Бай Ганьо, макар и със

социалистически морал, Веднага отговори наkokаколовото предизвикателство – наскоро след това родният пазар бе наводнен с газираната напитка „Алтай”, чийто вкус беше „нещо като Кока-Кола”. Но пък цената му беше наполовина – 12 стотинки.

Другият ми спомен е от края на 60-те години на миналия век: на автобусната спирка видях един батко, който бе обут в нейиждани панталони – платът им беше груб и тъмносин, а на коленете преливаше в небесносиньо до бяло. Джобовете и всички тегели бяха зашити с оранжеви конци, като бяха подсилени с малки кръгли метални нитчета; на десния заден джоб върху малко червено парченце плат пишеше „Levi's”. После разбрах в махалата, че тези панталони са ужасно модерни, наричат се „дънки” и ако са „оригинални” (да, точно така казаха батковците!) струват над половин заплата. Аз все още нямах представа колко е това, тъй като в моята стойностна система най-скъпото нещо беше шоколадът „Крафа”; тогава бати Иван ми каза, че тия дънки стрували колкото 60 или 70 „Крафи”, представяте ли си?! Наскоро след това родният производител пусна на пазара български дънки с марката „Рила” от отвратителен син дочен плат. Тези панталони трудно можеха да се нарекат „дънки”, но навсякновено си купували, защото цената им не бе по-висока от 6-7 лева.

Спомням си повече от добре и моите първи оригинални дънки. Бях на 14 години, когато съвсем си отиде на екскурзия до Скопие. Тогава там си беше 100-процентов Запад и той донесе една малка плоча на „Nazareth” с две страховотни парчета – „Bad, bad boy” и „Razamanaz”.

Освен това, беше купил на братовчеди оригинални дънки. За нещастие на братчеда, дънките излезли твърде малък номер. Така късметът се усмихна на мен. Първо проучих неочакваното съкровище внимателно, сантиметър по сантиметър, тегел по тегел. После изследвах емблемата, в едното ъгълче на която пишеше „Authentic jeans”. След това майка ми направи един близо 20-сантиметров подгъв на пре-дългите крачоли. И, въпреки че ми висеше като чубал, аз побързах да се пременя в новичкия „Super Rifle”, напук на тогавашната впита мода. И така закрачих из махалата като първия пророк на дошлата 20 години по-късно по нашите земи грънддж-мода – издум от гордост до пръсване, като балон-монголфиер...

Но историята с този супер-райфъл има продължение. След като цели три години го събувах само когато лягах да спя или да вляза в банята, „автентичният джинс” беше станал като паяжинка, особено по задните части. Въпреки това, един съученик така ми се примоли, че му го продадох за цели 25 лева! За толкова се харчеха и оригиналните „тави” на „Сабат” или на „Пърпъл”. Пложите ми ги носеше приятелят ми Валъо от Русе. И аз се опитвах да ги ширя на отворковците от нашата гимназия. Верно, нищо не успях да продам. Но пък бях един от малкото ни връстници, който можеше да направи разлика между саунда на оригиналния „Smoke on the Water” и изпълнението на градската банда по забавите във вмирисаните на манджа заводски столове...

После, като станах студент, се подвизавах с друг райфъл, също оригинален – него ми го бяха донесли от Австрия. Слушах

много рок – по-малко от плочи, повече от касемку. Така се заредиха сякаш безкрайни бахемски дни и нощи. Тогава си мислех, че съм особено оригинален, защото (без да имах понятие за Бог) бях окачил над леглото си една икона на св. Архангел Михаил. Беше ми я нарисувал един приятел, който щеше да учи „реставрация“ в Академията. (Сега си мисля – дано ми прости Архангелът за езическия живот, който водех под неговия строг поглед...)

По-късно, към края на Перестройката социалистическият саван, който толкова пълтно ни обгръщаше отвсякъде, започна да се прояснява. Колкото и невероятно да беше, в пресата започнаха да се появяват съобщения за паранормални явления. В „Народна младеж“ сякаш беше – гори публикуваха интервю с нашумелия пловдивски полъргайст „Кики“. В друго списание пък ме беше впечатлила информация, че учени измерили как в момента на смъртта човешкото тяло олеквало с няколко грама. Значи душата и задгробният живот съществуват, питахме се с приятели. Започваше епохата на екстрасенсите, на Водолея, на ментетата... Но идеята за Бога узряваше, очакваше ме да я приема. Тогава очите ми се отвориха и съзрях черквите. До този момент бях минавал хиляди пъти край тези стари, големи, най-често заключени постройки – без да ги видя, без да се замисля. Заглеждайки се сега в старинните им каменни дубари, си гадох сметка – те бяха автентични. Те бяха надживели времето и епохите, те бяха истински, бяха „оригинални“. Така полека проумях, че тези селски и градски черкви всъщност са храмове. Домовете на Бога, в които са пристъпвали с трепет и надежда

предците ми. Това ми беше достатъчно – значи не бях първият, който се досещаше за съществуването на тази Велика тайна – Вечният живот!?

Трябваше ми малко, за да направя решителната крачка. Влязох вътре. Кръсти ме отец Павел, царство му небесно. После... после е борбата с Ветхия човек, който по правило е самолюбив и вироглав езичник. После са църковните книги и срещите с другите хора дошли в храма, за да съставим заедно Църквата. Другите, които също не искаха да повярват, че всичко красиво – общата към родители, любимата жена и децата, приятелството – свършва до надгробната могила.

Но защо изговорих всички тези думи? За да ти кажа на теб, който все още настърхваш като чуеш „Stairway to Heaven“, който си живял като мен в светлото бъдеще и който не знаеш какви кризи, грипове и хрипове ще ти лепне глобализацията се свят утре... Да ти кажа: братче, Църквата не е Тя. Църквата сме Ние...

Другото си го знаеш: за слизането на Светия дух върху апостолите на Петдесетница. Чувал си наявно и за отпадането на Запада от единството на Църквата. Но може би никога не си се замислял какво неоценено богатство притежаваш ти. Не се сещаш за какво ти говоря ли? За това, че си православен – нищо че баба ти те е кръстила тайно като дете. Нищо, че влизаш в храма само на Цветница и във Великденската нощ. Поважното е, че имаш скрит в дълбините на сърцето си оня спасителен Страх Божи, който те е спасявал, когато си политал

към бездната на греха. А най-важното е, че имаш запазена в чист и неизменен вид онази Вяра, която са имали апостолите и светите Отци на Църквата. Че имаш най-ценния, най-истинския Оригинал. Православната църква е този Оригинал, който казва: ще постигнеш Царството Небесно, ако не лъжеш, ако не убиваш, ако не прелюбодействаш, ако не изопачаваш Христовото учение; ако постиши, ако се изповядваш и причастваш с Тялото и Кръста Христови. Ако Възлюбиш ближния като себе си.

Освен нея, има и безброй други „църкви“, които също предлагат спасение и райски блаженства за душата на къде-къде по-ниска цена: ако почиваш в събота (като адвентистите), ако бърбориш нечленоразделно на „извънземни“ езици / като петдесетниците/, ако носиш светли дрехи, ако не ядеш месо и ако играеш особената гимнастика „паневритмия“ на връх Рила (като дъновистите).

В този ред на мисли – върхът на евтинията, или магазинът, в който за един лев можеш да си „купиш“ поне дузина спасения са източните религиозни учения. При тях това, че в този живот си педофил или проститутка, не е фатално – просто защото имаш възможност за поправителен изпит при следващите си прераждания. Ако пък си болен или нещастен – плащаши си едно практическо семинарче при гурumo Шри Шри Раби Шанкар – и проблемът изчезва...

Каквото и да си говорим – живеем в пазарна икономика: има търсене, има и предлагане. И всеки може да избира между Оригинала и ментето, между Христос и Дънов. Докато не се убеди на свой гръб, че евтиното синаги излиза много, ама много скъпо... ■

Петър Марчев е роден през 1960 г. Журналист, поет и белетрист, автор на няколко книги и множество публикации в периодичния печат. Живее и работи в Казанлък.

Гербът на Париж изобразява лодка, съпроводена от известното латинско мото „Fluctuat nec mergitur“ (Клати се, но не погъва). Подобен е гербът на полския град Лодз (произнася се Лудж), чието име се превежда именно като „лодка“. Неговият девиз гласи: „Ex navicula navis“ (От лодка – кораб). Лодз е преминал през много перипетии и е имал нерядко трагично минало, живее в неспокойно настояще, но храни и надежда за по-светло бъдеще. През май 2009 г. имах честта и удоволствието да гостувам на Лодзкия университет като лектор по славистика по европейската програма „Еразъм“ за обмяна на преподаватели.

Лодз се намира в центъра на Полша. Въпреки че има модернизирано напоследък летище, липсва пряка връзка между него и България. За да се стигне дотам, трябва да се пътува със самолет от София до Варшава, а оттам до Лодз с влак, който няма нищо общо с нашенското предврение на ага, наречено БДЖ. Както намеква мотото на герба, Лодз започва нейзрочно битието си като село през XIV век и получава права на град през 1423 г. При второто разделяне на Полша през 1793 г. той попада във владение на Прусия, а по-късно на Русия. Ренесансът на Лодз не е духовен, а индустрисален и не настъпва през XV век, а през XIX век. Градът се превръща в европейски център на текстила и се изпълва с множество фабрики. Подобно на Габрово той се прочува като „полския Манчестър“. Населението е съставено в равни части от немци, поляци и евреи. През 1918 г. Лодз влиза в състава на независима Полша, а през 1939 г. е окупиран от нацистка Германия и е наречен Лицманщагт на името на германския генерал Лицман, който загива тук през Първата световна война. В Лодз се основава едно от най-големите

Гербът на Лодз – лодката, която става кораб

ДО ЛОДЗ

Архимандрит доц. Павел Стефанов

еврейски гета в Европа с половин million жители, които са умъртвени в концлагерите на Третия райх. От тях са останали живи само 830 души, които са заставени от нацистите да си изкопаят гробовете, но поради настъплението на Червената армия не са разстреляни.

Църквата Св. „Александър Невски“

И ОБРАТНО

В един от градските паркове се намира голяма павирана площадка, в края на която се издига статуя на Мойсей със скрижалите. На това място е била централната синагога, разрушена през ноември 1939 г. Може да прозвучи странно, но нацистите не са унищожили огромното еврейско гробище на Лодз, което се посещава от хиляди туристи.

Днес Лодз е третият по големина и значение град в Полша с около 800 000 жители. Центърът на града е застроен в стил „fin de siecle“, много подобен на този в моя роден град Русе. В основата си той е класицизъм с редица елементи от ампир и сецесион. Най-хубавите реставрирани сгради, примесени с отделни грозни блокове в сталински маниер, могат да се видят по централната улица „Пъотрковска“, която е дълга около пет километра.

След 1991 г. текстилните фабрики, които дават основния поминък на хората, са за-

НА ПЪТ

крити поради рухването на пазарите на СИВ и нахлуването на евтини китайски платове и дрехи. Лодз може да се окачестви като град В болезнен преход. Безработицата е голяма – над 20%, но в последните години се забелязват признаци на оживление. Световни фирми като „Жилет“ и „Хитачи“ инвестират в нови производстви, а редица опушени и изпокъртени заводи се ремонтират и превръщат в галерии, магазини, ресторани. На всеки ъгъл се срещат бюра за отпускане на дребни кредити. Културният живот процъфтява въпреки кризата. В града действат осем театъра за възрастни и пет за деца.

Полската кухня е изненадващо приятна с пикантни солено-сладки салати от краставички и червено цвекло. В тази страна агнешко месо по принцип не се яде гори на Гергьовден. Алкохолизъмът е стара национална традиция (особено във събота и неделя). Пие се масово водка, но във последно време тя започва да се замества от виното (включително и българско). Повечето катастрофи по пътищата се правят от пияни шофьори, а процентът на генетично увредените деца е твърде голям в сравнение с други европейски страни. Заплатите и цените са по-високи от българските. Средната заплата в страната е около 3 100 злоти (2 злоти = 1 лв.). Трамваен билет за 30 минути струва 2.40 злоти (за студенти 1.20), кафе в мол – от 5.50 до 11-90 злоти, а цигарите се продават между 6.85 и 9.50 злоти.

Като народопсихология поляците се отличават с редица плъснове в сравнение с българите. На първо място те са много по-лобезни от нас и в това отношение се доближават до западните народи. Тук липсва въздесъщата българска грубост

и безцеремонност. Изисканият етикет е абсолютно задължителен и оформя възпитанието на децата и младежите. Мнозина от възрастните обаче не знаят чужди езици. На второ място, на полския характер е присъщ оптимизъм и воля за борба, а не очакване на някой друг магически да разреши проблемите. На трето място поляците са много по-религиозни и по-морални от българите.

Лодзкият университет е успял да привлече много европейски средства. Корпусите му са съвсем нови (архитектурата на юридическия факултет е с формата на параграф), а общежитията са на нивото на българските триизвездни хотели. Филологическият факултет също е нов. Катедрата по славистика се възглавява от един енергичен и ерудиран българин – проф. Георги Минчев, който е едновременно специалист по средновековна литература, лингвистика и история на изкуството. Тук изнесоха лекции за богословието и вързките му с гностицизма, литературните произведения (жития и служби) за св. Иван Рилски, идеята за митарстването в патристиката и славянската култура и др. Лекциите предизвикаха интерес и бяха добре посетени.

Със студента Янек Волски разглежда градския музей, който смесва история и етнография и се съсредоточава върху последните 6000 години. Лодз е родно място на редица изтъкнати интелектуалци. Може би най-известният от тях е великият пианист Артур Рубинштайн (1887-1883). Няколко зала от музея са пълни с неговото пиано, лични вещи, ордени, снимки със знаменитостите на XX век. Друг виден творец, роден в Лодз, е писателят Владислав Реймонт, който спечелва Нобеловата награда за литература през 1924 г. в конкуренция с Томас Ман,

Католическата църква „Непорочно зачатие“

НА ПЪТ

Максим Горки и Томас Харди. Един от най-популярните полски поети – Юлиан Тувим, също произхожда от Лодз. Във филмовата школа на града се оформя като творец известният американски кинорежисьор Роман Полански. Всички изброяни имена са еврейски.

Разгледах и гвореца на семейството Матилда и Едвард Хербст, строен през 70-те години на XIX век. През 1942 г. те емигрират във Виена и вземат цялото обзавеждане със себе си. Интериорът на гвореца, който е еклектичен, е подреден от фондовете на музея. Интересно беше и посещението във францискански манастир в местността Лагиевники в стара гора на 6 км северно от Лодз. Църквата му е посветена на св. Антоний Падуански. Според една легенда светецът излекувал дъщерята на местен

земевладелец от холера, след което мястото било подарено за общил. Към манастира функционира т. нар. Висша семинария за монаси, в която в момента учат 38 души. Един от тях е българин от с. Житница, Пловдивско, който сподели, че пише дисертация за отношението на християнството към абортите. Недалеч от манастира в гората се отбих в гва дървени параклиса, строени през XVII и XVIII век. По средата на единия има ръчна помпа за вода. Водата в самия град е много барометрична и местните хора избягват да я пият.

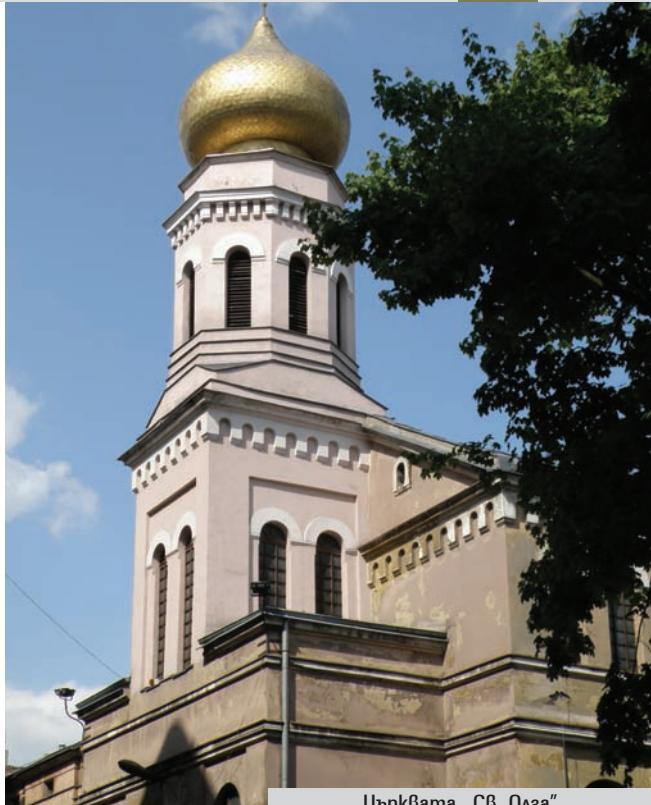
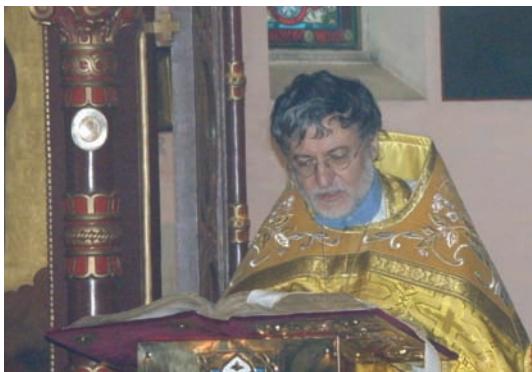
До Филологическия факултет в Лодз се намира римокатолическа църква „Непорочно зачатие на Дева Мария“, по-известна като „църквата на артистите“. Изградена е в псевдоготически стил. Всяка сутрин в 8 часа се служи меса. Богомолците са предимно възрастни жени. Младият свещеник служи уморено и без особе-

Историческият музей

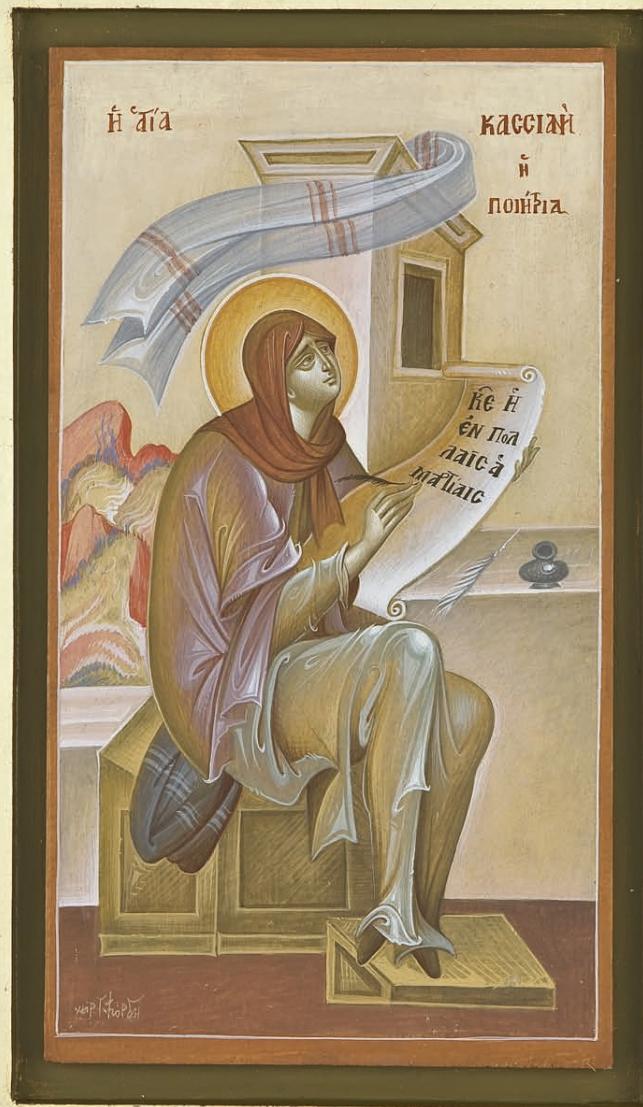
но Възхновение. Той дори не произнесе няколко думи вместо проповед. Преди 1989 г. Римокатолическата църква в Полша олицетворяваше опозицията срещу комунистическия режим, но след това нейната обществена роля започна да избледнява. Отварянето на досиетата разкри, че повечето прелати са били вербувани като доносници.

Православните християни не само в Лодз, но и в почти цяла Полша не са от полски етнически произход. Те са предимно потомци на украинци и белоруси и наброяват 506 000 души при население 38 милиона. Православните епархии в страната са шест, а епископите – 10. Лодз е архиепископия, възглавявана от архиерей Симон. Православните храмове са четири, построени по време на руската окупация – катедрала „Св. Александър Невски“ (1884), църква „Св. Олга“ (1895), „Успение Богородично“ на гробището (1905) и „Св. Алексий Московски“. Римокатолиците са отнели последната църква и сега се води съдебен процес ако не за нейното връщане, то поне за обезщетение. Една неделя бях поканен да служа литургия и се почувствах неудобно, защото архиепископът беше сред Вярващите, а аз благославях. Пя смесен хор, в който се отклоява великолепното сопрано на една 85-годишна солистка. Богослужението беше на църковнославянски език.

Църквата „Св. Олга“

Въпреки че в Полската православна църква се срещат много повече монашески призвания в сравнение с Българската, болезнен проблем е духовното им ръководство. Липсват старци. Неотдавна младиятvikария епископ в Лодз Паисий е предизвикал скандал на националния празник в присъствието на президента и премиера. Той е отстранен и срещу него се води следствие за хулиганство. Игуменът на големия Супрасълски манастир Гавриил е ръкоположен за епископ, но отказва да заеме катедрата си и се е отдал на бълкарство. Можем да бъдем сигурни, че тези кризисни моменти ще бъдат изживени и малочисленото, но активно местно православие ще продължи да бъде достойна част от духовната панорама на полската нация. ■

Η θεοτόκος

κασσιάνη

ποιήσια

κε ή
έν πολ
αισ ἀ
ματίας

Иконите на Георгиос Кордис

Георгиос Кордис е роден в Макрирахи, Фтиотида; израснал е в Атина. По време на следването си в Богословския факултет на Атинския университет, изучава Византийската иконографска техника при кипърския иконописец о. Симеон Симеу. Продължава обучението си в Богословската школа в Бостън, където получава магистърска степен по богословие и завършва курс по изобразителна техника в Школата по изкуства към Музея на Бостън (1987-1989).

След завършването си в Гърция продължава да изучава изобразително изкуство и дърворезба при Фотис Мастихиадис и специализира богословие и естетика на Византийското изобразително изкуство. През 1991 г. получава докторска степен по богословие в Богословския факултет на Атинския университет, а от 1993 г. става и преподавател в университета.

Кордис твори в рамките на Византийската традиция, следвайки примера на светиското Византийско изкуство, както и постиженията на съвременното западно изкуство. Неговите картини и пластики са излагани в повече от 20 самостоятелни изложби в Гърция и чужбина, както и в рамките на множеството групови изложби. Творбите му са притежание на различни частни и обществени колекции.

Камо иконописец, Георгиос Кордис се стреми да поддържа творческа Връзка с богатството на византийската традиция и не просто да копира старите образци. За да постигне целта си, той изучава старите икони в дълбочина - както по отношение на използваните техники, така и с оглед на разбищието на цветовият, използвани във Византия. Теоретичните му разработки са публикувани на гръцки език от издателство Armos.

Икони и стенописи, дело на Кордис, днес има в много църкви, манастири и параклиси както в Гърция, така и на други места.

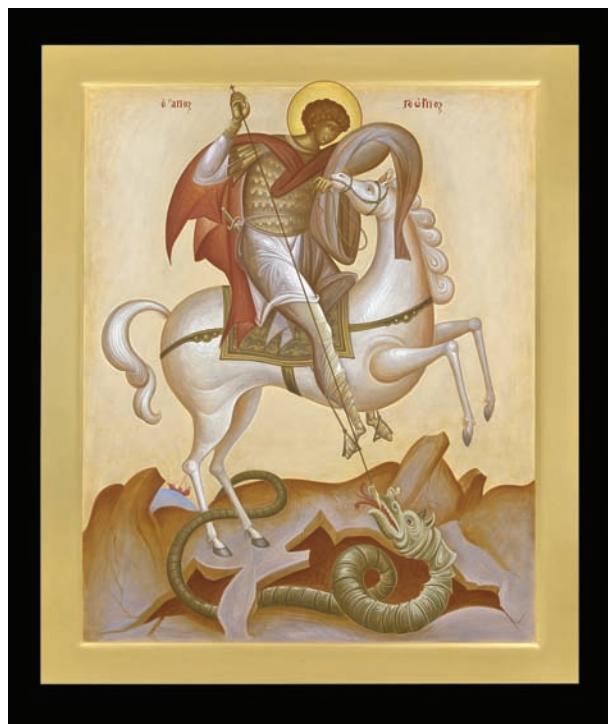
Успоредно с теоретичните си изследвания на византийската

иконопис и с рисуването, Кордис преподава Изкуство на иконата. Той е преподавател в Атинската школа по изкуства (АКТО), в Културния център EIKONOYRGIA и в Богословския факултет на Атинския университет по специалността Иконопис: теория и практика. Бил е гост-лектор (2004-2007 г.) в университета в Йейл (цикъл лекции за иконописта). Автор е на много изследвания и статии по богословие и естетика на иконата.

Проф. Кордис е познат на българската публика от участието си в изложбата „Нови балкански икони“ и съпътстващия семинар, който се провежда през март 2008 г. в София.

Единообожие или СМЪРТ

При изворите на радикалния ислам

Андрей Романов

Знаете ли каква е разликата между уахабиста и салафита, ханбалита и джамаатиста, мувахидина и таблиигита?... Не? Нищо чудно. Та кой у нас е запознат с тези неща? Питайте хората наоколо: Всички ще свият рамене. От хиляда души може би само на двама-трима тези понятия говорят нещо. Мъчно бихте ги видяли по страниците на Вестници, списания, чули от устата на телевизионния говорител.

А трябва. Тези хора с екзотични имена не са част от далечни епохи и страни. Те са тук, сред нас. Можете да ги срещнете във всеки миг от Вашето всекидневие, дори в момента, в който четете това. Мислите ли, че тайнственият салафит трябва да е непременно някой с гъжва, с огнени очи и чорлава брада? Не, той може да е елегантен като вас, с хубав костюм и добри обноски. Не разчитайте, че ще има тъмна коса и мургава кожа. Последователят на тези учения може да ви гледа с безупречно сините очи на холандец или американец. Защото идеята, на която служи, не принадлежи на никаква отделна нация или регион. Тя е световен интернационал – като фашизма и комунизма.

Кои са тези хора? Онези, които подготвят Вашето бъдеще. Те имат визия за бъдещето на Балканите, Европа и целия свят и тази визия се различава безкрайно от всичко, което бихме могли да си пожелаем. Тези мъже носят ага в себе си.

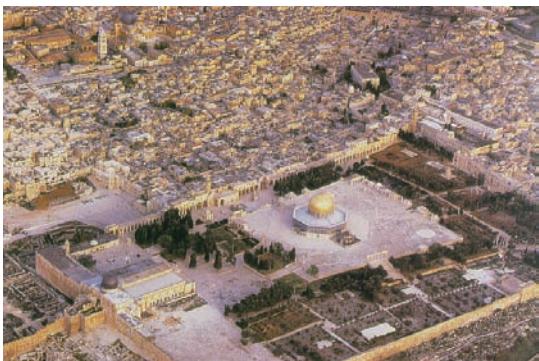
Накратко, това са последователите на ученията на радикалния ислам. Не твърдя, че обикновеният човек у нас трябва да ги знае всичките и да е вешт в заплетените тънкости на техните взаимоотношения.

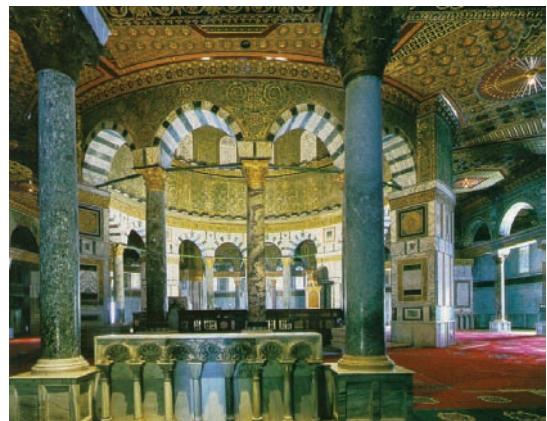
Но поне една от тези идеологии трябва да грабва всеки ден неговото внимание. Вярвам, че дори и малките деца в България трябва да имат ясна представа за нея. Защото е най-опасната и се бори да завоюва света, в това число и нашата страна. Нейното знаме вече се вее незримо над Родопите. Тази идеология е уахабизъмът.

ОСНОВАТЕЛЯТ

Мохамед Ибн Абд Ал Уахаб Ал Тамими. Запомнете този човек. Съдбата Вече ви е свързала с него.

Този мъж е живял в Арабия между 1703 и 1792 г., еднайсет века след пророка на ислама. Приживе той не е бил познат извън пределите на своето пустинно отечество; евда ли някой в тогавашна Европа е чувал за него. И все пак, докато европейците слушали Волтер и Русо, просвещавали се и видяли революции, този безвестен син на пустинята положил основите на движение, на което може би е съдено да погребе европейската цивилизация.

Основателят на уахабизма е роден през 1115 г. от хиджра (1703 г. сл. Хр.) в градеца Ал Уейна, северно от днешната саудитска столица Ер Рияд, в семейство на богослови. Баща му и брат му били образовани хора, познавачи на традицията. Момчето знаело Корана наизуст още на десет години. На дванайсет Ибн Абд Ал Уахаб Възмъжал достатъчно – като мнозина здрави, първични деца на пустинята – за да се ожени.

Заедно с баща си той изучавал исламското право според ханбалитския мазхаб (най-сурватата от четирите правни школи в ислама), тълкованията на Корана и хадисите, трудовете на големите пророведи. След като навършил пълнолетие, отишъл в Мека, за да извърши задължителното поклонение, и в Медине, за да се поклони на гроба на пророка. В този град той посещавал видни учени и беседвал с тях. След това посетил централноарабската област Неджд и обиколил цяла Арабия.

По време на пътешествията си младият богословнител имал възможността да наблюдава „народния ислам“. Той бил потресен от онова, което видял.

Сърцевината на ислама е Вярата в безкрайната пропаст между Създателя и създанietо. Всичко човешко, Всичко земно е нищо.

Както има едно слънце над пустинята, така и само един Аллах над света – и в Неговата ръка е животът и смъртта.

Но хората, които срещал пламенният младеж, приемали някак нехайно тези сурови истини. Освен Аллах, в сърцето им имало място и за мнозина смъртни създания. Те се молели на светци и пророци, покланяли се на гробовете им, зовяли ги при болести и неволи; слушали старци и шейхове и изобщо били затънали в човешки работи и езически обичаи.

В Медине той чул молитви, отправени към пророка Мохамед.

Гражданите на Неджд Вярвали в чудотворната сила на някаква палма, помагаща уж на жените да си намерят съпруг. Те пишели молбите си върху листата ѝ. В Басра се кланяли на доислямски божества. На всякъде

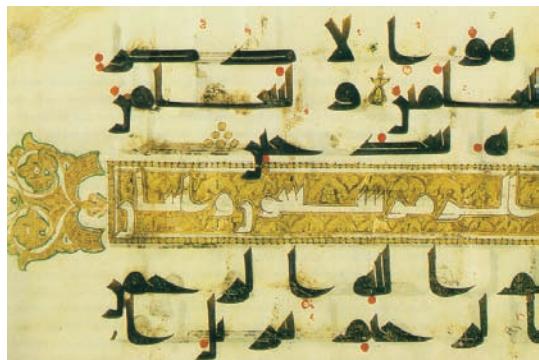
поклоннициите обсаждали гробовете на светии и чудотворци, търсейки помощ и изцеление от тях.

Народът на ислама бил в опустошение и разпад. Чистата Вяра била разкъсана и се влечела по земята. Защо? Навсянко поради това, че правоверните са последвали примера на нечестивите ложе – езичниците, евреите, християните. Тъй си мислел Ибн Абб Ал Уахаб и шепнал думите на пророка: „Истина, вие ще последвате обичаите на онези, които бяха преди вас, подражаващи им във всичко. И дори ако те се напъхат в миша дунка, вие и тогава ще тръгнете подир тях“.

От този момент смисъл на неговия живот станало възраждането на чистия първичен ислам, както той го разбирал.

Според исламската традиция, младият учен трябва да пътува, за да се учи от най-добрите наставници и авторитети в различни градове и страни. Тъй постъпи и Ибн Абб Ал Уахаб. Знае се, че е живял известно време в Дамаск. Бил е в Иран и Индия. Но решаващите си години изжидал в Басра, център на исламското образование и култура. Там той започнал да проповядва идеите си и написал *Китаб Ал Таухид* – прочутата Книга за Единобожието, Евангелието на новото движение. Пак там видял за пръв път и омраза в очите на хората – онази вечна омраза към бунтовника, религиозния реформатор. Трябвало да бяга от побеснелите тълпи.

През 1739 г. той се довлякъл, изритан, до дома в мизерния Неджд. Безславен край за всеки друг; за него – начало. Огнена кръв ще да е имал този човек, щом е бил готов да възвестява истините на сърцето

си ако ще и на бедуините, ако ще и на вълците в пустинята, само и само да запали свeta.

**От пустинята той
издал знаменитата си
прокламация за Вселенски
джихад срещу безверници
и идолопоклонци.**

Тази прокламация е повратна точка в историята на ислама.

Ще кажете, че за джихад се говори още в Корана и хадисите на пророка. Така е, и все пак в посланието от 1743 г. има нещо съвсем ново и оригинално. Джихадът на Ибн Абб Ал Уахаб бил обявен за пръв път не на Враговете на ислама, а на *неговите привърженици, които го разширят погрешно*. Този джихад бил насочен срещу самите вярващи.

Тъй се ражда уахабизът: плод на безкрайна вяра в Бога и жестоко неверие в човека, на яростно иконоборство и непоклатима ортодоксия.

Всяка революция започва в главата на самотник. Всеки революционер е самoten в сърцето си, защото се изправя сам срещу целия свят. Но настъпва мигът, когато

РЕЛИГИИ

той трябва да излезе на площада, да поведе тълпата след себе си. Този миг е изпитанието на бунтовника. Не Всеку може да го премине. Защото Всъщност тълпата, масата е противоположното на бунтаря. Няма по-голяма пропаст от тази между огнената Воля на самотния, Воден от лунатична Вяра в своята съдба, и сляпото, безволно и безсъдбовно съществуване на множеството. И Въпреки това самотната Воля се нуждае от материал, от който да твори, да ве мечтата си, както скулпторът – от глина и камък. Всеки революционер търси своята тълпа. Ако не намери тълпата си, той ще загине. Но гори и да я намери, той трябва да се спраши с нея, да насочи сляпата ѝ мощ срещу друга тълпа, а не срещу себе си. Защото тълпата е сляп звяр, който те следва покорно или те разкъсва.

В Неджде Ибн Абд Ал Уахаб намерил своята тълпа. Той повел бедуините след себе си.

Трудно ни е да възстановим с подробности живота на този необикновен човек. Но по всичко личи, че след

връщането му в Неджде събитията са се развили с учудваща бързина. За броени години новото теологично учение става популярно в пустинята; стомици, а впоследствие и хиляди мъже са готови да се бият за него – единственият критерий за идеяна значимост, който важи в този първичен свят.

Само незапознатият би се учудил на този съюз на полудвигите души и интелектуалаца, теолога-радикал. Всъщност тъкмо тази среда е била подходяща за плановете му и той е знаел това.

От памтището наомадите са мразели всичко, свързано с цивилизацията. Лесно е да събудиш древната им вражда срещу „Бавилон“ – безмерна и Вечна като самите тях. В очите на човека от пустинята този чужд, надменен и измамлив свят, изигнал своите кули към небето, е подигравка с Всемогъществото на Всевишния. Тъй са го видяли още бедуините на Моисей. За безисторичният скитник по Божията земя делото на историята е дело на Сатаната. Затова и всяко пуританско, иконоборско движение го улича: той вижда в творенията на хилядолетната култура само идоли – и е готов да ги троши със собствените си ръце. Някога Мохамед подчинил с мъка бедуинските племена около Медина. Сега Ибн Абд Ал Уахаб ги повел на поход срещу Медина и свeta.

В Неджде религиозното станало политическо и национално. По това време Арабия била част от Османската империя. Както някога, в епохата преди пророка, тъй и сега арабите били разделени на безброй племена начело с враждуващи шейхове и емири, докато враговете – турците – господствали над

цялата арабска земя. И както някога Мохамед обединил арабския свят срещу Византия, тъй и сега уахабизъмът го мобилизирал срещу чуждото османско господство. В Неджъд мечтата на революционера започнала да придобива земни, човешки очертания, религията и философията се превърнали в политика и война.

Ала има и друг съдбовен миг, през който трябва да премине революционерът. Рушител на всички авторитети, той трябва да е готов в понякога да влезе в съюз със своя враг, с дявола – Властвата, – за да поведе по най-краткия път революцията и да открои не само рушащото, но и обуздаващото в нея. Особено важно е това за религиозните революционери. И Лутер е минал през това. За Ибн Абб Ал Уахаб този съдбовен момент е срещата му с рода Сауг.

Големият обрат настъпил, когато Мохамед Ибн Сауг, емирът на Дарија, предоставил закрилата си на непризнатия апостол, както някога саксонският княз Фридрих Мъдри – на Лутер. И както в случая с Лутер, съюзът на теолога и владетеля дал най-големия тласък на цялото движение. За Ибн Абб Ал Уахаб той означавал безопасност и шанс да установи катедрата си на едно място, да събира привърженици от цяла Арабия и да кове своята армия от тях. Тъй се създал религиозно-политическият център на уахабизма – в началото арабска, а после и световна идеология. Но за Саудовия род това било път към Власть и Величие, към държавничество от голям стил. „Религиозното учение на Ибн Абб Ал Уахаб откроило Владетелите на Дарија сред другите бедуински князчета и главатари на племена и кланове в Неджъд,

осигурявайки на потомците на Мохамед Ибн Сауг първенство спрямо останалите емири и шейхове, както и подкрепата на мюсюлманите от целия Арабски полуостров...

*Връзката на уахабизма и
Саудитската държава трае
вече повече от две столетия
и по всичко личи, че тя е
неразрушима,*

пише съвременният изследовател¹. Съюзът бил затвърден още през 1744 г. чрез брака на сина на емира и дъщерята на Ибн Абб Ал Уахаб. Техните потомци Владеят и до днес Саудитска Арабия, държавата на победителя уахабизъм.

По ирония на съдбата, както биха казали някои, или по волята на Всемогъщия Аллах, както биха казали други, тази държава Владее днес четвърт от световните запаси на петрол и се радва на почти неограничени възможности да разпространява уахабизма из целия свят. В това число, разбира се, и в малка България.

Синята джамия в Истанбул. По времето на Ал Уахаб Арабия била част от Османската империя.
Снимка: Suat Eman

¹ Oliver Potezica: Vehabije izmedju istine i predrasude. Beograd, 2007, s. 79.

УЧЕНИЕТО

Какво е уахабистът отвътре?

Да видим света с неговите очи.

„Аз Вярвам, че единобожието е основа на ислама и Вярата. Аллах е създад хората и духовете за единобожие; всичките си пророци е изпращал заради него. Хората могат да запазят имуществото и живота си само в случай, че изповядват единобожие. Аллах ни е заповядал да се бием с хората до момента, в който те не се откажат от онова, на което се кланят вместо Него.“

Единобожието е най-голямото добро, което може да извърши човек и тежи най-много на кантара на Страшния съд; притежателят му ще отиде рано или късно във Вечния Рай, колкото и грехове и злини да е сторил; многобожието е най-голямото зло и несправедливост, най-тежкият грях на кантара; на неверника е забранен достъпът до Рая и мястото му е във Вечния Ад, колкото и добри дела да е сторил.

Единобожието е причината да разделяме хората на добри и лоши; това е нашето светоусещане и нашият мироглед; през тази призма ние гледаме на всичко, което ни заобикаля и преценяваме всичко според нея. За нас най-грешният единобожник, колкото и злини да ни е сторил, е безкрайно по-добър и приемлив от всеки многобожник, колкото и добрини да ни е сторил. Ние уважаваме, обичаме, дружим, сътрудничим и помагаме само на единобожници. А многобожниците са мръснотия, за тях няма добро и уважение, те са ни оразни“².

Това е уахабизмът: Визия на един призрачен, лунатичен ум, безпределно сляп за живота и всичко човешко, готов да пренарежда реалността с лунатична увереност в правотата си – както някога инквизиторите, нацистите, комунистите.

Уахабисткото разделение на човечеството е тотално и безпределно: „ниe“ и „те“, единобожници и многобожници, човеци и нечовеци.

Уахабистът обитава своя безумешен свят, разкъсан на два манихейски къса: бяло и черно, светлина и мрак, сфера на Бога и сфера на дявола. В неговото съзнание между тях не може да има нищо общо, никакви компромиси; те не могат да живеят заедно на една обща Земя. Могат само да се избиват.

Думите понякога мамят с привидна простота. Кои са тези „многобожници“?

Това понятие ни отпраща към исламската концепция за „ширк“ (арабска дума, превеждана обикновено като „многобожие“). Ученето за „ширк“ е твърде изтънченено. Маса безделни умове са се занимавали с разработването му в течение на столетия. Далеч не само хората, които наистина се кланят на много богове, попадат под ударите на зловещия „ширк“.

Всяка религия е система от градации и опосредявания. Бог не влиза пряко в живота ни, освен в мига на чудото, когато божествеността му се откроява като светкалица. Огънят на Божеството би

² www.tawhiid.com.

ни изпепели, ако не стигаше до нас по множествените стъпала на духовното низходждане: от небесните ангели до последния земен човек. За Всеки Вярващ отблъсъкът на божествената слава пада върху светците, праведниците, пророците. Нещо повече, Всеки човек е образ Божи, микротеос; ние сме живи икони на Бога и Всеки от нас е готов да види в лицето на любимия Божието лице, ехомът и отблъсъка на красотата, съществувала преди създаването-мира.

Уахабизмът улавя всичко това с понятието „ширк“. Не само всяко култово действие, което не е насочено пряко към Елохим, но и всяка прибързаност в човешкото сърце, различна от безпределното робско преклонение пред Единствения, в което чезне човешкото „аз“ и се заличават всички земни чувства, е ширк: омърсяване на чистотата на култа, погаззване на дълга ни към нашия Създател.

Мъчително трудно е да не бъдеш многобожник, в уахабисткия смисъл на тази дума, ако си се родил човек.

И тъй, какви са тези грозни и проклети многобожници, тази измет на човешкия род, която загрозява красиция Божи свет и трябва да бъде изметена от него?

Езичници, християни, евреи, будисти – то се разбира от само себе си. Но и онези мюсюлмани, които не приемат уахабисткото определение за ширк. Тоест мнозинството.

Като специалисти по единобожие, уахабистите са определили отдавна и

най-фините отсънки на това понятие. И повечето мюсюлмани остават трагично далеч от него. Да почиташ светци, както се изисква от мюсюлманската традиция – е ширк. Да ги славиш или призоваваш – в това число и самия пророк Мохамед – е ширк. Да се покланяш на гробовете им и други свети места; да се надяваш на застъпничеството им; да следваш религиозни учители, наставници, да Вярваш в тяхната мъдрост – всичко това е идолопоклонство, обида за Всевишния, поругание на единствеността на Неговия култ.

И затова джихадът на уахабистите може да е насочен срещу мюсюлманите точно както и срещу всички други³.

Но ще сгрешим, ако помислим, че уахабисткият ширк спира дотук! Не, той може да се разширява безкрайно, погълщащи като черна дупка човека. Ти се страхуваш от някого или нещо, което не е Бог? – значи си многобожник. Вярваш в някой човек, обичаш го, очакваш добрини и помощ от него? – обида за Бога: само Той е добър и милостив, само Той помага. Оказваш почит,уважение към някого? – кощунстваш: само Бог е достоен за преклонение. Подчиняваш се на властта, признаваш полиция, съд, закон? – хулиш Бога: Той е единственият Властвник. Ето защо уахабистите са *a priori* врагове на всяка държава, която не е създадена и управлявана от самите тях: „Правителствата, парламентите, съдиите са идоли, защото претендират да съдят и да издават закони от свое

³ Противниците на уахабизма в исламския свят обичат да цитират известното пророчество на Мохамед: „От Негъж ще се надигнат рогата на шейтана (дявола)“.

РЕЛИГИИ

име, а не от името на Аллах; *които отива на избори, В съда, търси решение, отсъда или закон от страна на идолите, е неверник и многобожник*" (от същия уахабистки сайт). Не е чудно, че идеологията на уахабизма кара човека да скъса с нация и родина.

„Уахабистите са абсолютно безмилостни към всеки, който не споделя техните възгледи – казва известният мюсюлмански богослов от Босна проф. Мустафа Сушич. – Идеологията им се опира върху три принципа: непризнаване на официалните улеми, непризнаване на официалните [религиозни] институции на исляма, непризнаване на държавата... те не признават властта на закона, не признават религиозните авторитети, не дават и дума да се каже за тях... с уахабистите не можеш да водиш диалог"⁴. Подобно на последователите на Калвин (характерно е, че и двете идеологии вярват в абсолютното предопределение), уахабистите късат с религиозната си традиция. Уахабизът, например, забранява на последователите си да празнуват рождения ден на Мохамед, този любим празник на милиони мюсюлмани⁵. Отхвърля традиционната молитва за душите на умрелите и четенето на Корана за тях – читателят навярно се е досетил, че това е ширк. Всеки, който го върши, е неверник. Еднаква е калвинистката и уахабистката ярост в рушенето. След превземането на Мека и Медине през 1803 г. уахабистите унищожават

множество исламски светини, сред които гробовете на любимата жена и дъщерята на пророка. Връх на иконоборския им плам са нападенията срещу гроба на Мохамед и Джамията на пророка (1810, 1925). И калвинизът, и учението на Ибн Абд Ал Уахаб прогонват естествената религиозна радост от живота, те са пропити с отрицание и мрак:

**калвинизът е Враждебен
към традиционното
християнство точно така,
както уахабизът – към
традиционнния ислям.**

Неведнък мюсюлманите са ставали жертвa на уахабистката жестокост. Противниците на уахабизма са били избивани, гонени, продавани в робство, имуществото им е присвоявано от уахабистите.

Но ако калвинисткият радикалizъм е останал в историята, то уахабизът тепърва започва да разпространява жестокото си влияние из целия свят.

УАХАБИЗЪМЪТ ДНЕС

Уахабизът днес е световен международен. Уахабистки структури има навсякъде: в Европа, Щатите, Близкия и Средния Изток, Кавказ, Русия. Сред най-големите идеологически и финансово центрове на уахабизма е Саудитска Арабия. Нейните петролни милиарди работят за уахабизма.

Под пряко и косвено уахабистко влияние са създадени много от действащите в

⁴ Vehabije i Bosnu niko nije zvao. Intervju sa Mustafom Sušićem, „Dani“, br. 491, Sarajevo, 10/11/2006.

⁵ И в калвинистка Женева Колегата е била забранена.

света терористични групи и организации на радикалния ислям: *Братята-мюсюлмани* в Египет, *Джамаат-и-Ислами* и *Таблиги-Джамаат* в Пакистан, Индия, Бангладеш, движението *Талибан* в Афганистан и Пакистан, *Хизб-ул-Тахрир* в Централна Азия и Русия, ХАМАС в Палестина и много други. Някои от тях имат свои поделения на Балканите и в Европа. Идеите на уахабизма възхновяват и световната терористична организация *Ал Каїда*, водена от Осама бен Ладен – уахабист от известен саудитски род.

Балканите са една от териториите, на които уахабизъмът работи с особена стръб. След падането на комунизма през 1989 г. и рухването на Югославия в началото на 90-те уахабистите не само се внедриха в балканския политически и обществен процес, но станаха и един от водещите му фактори.

На Балканите уахабистите се сблъскаха с мюсюлмански народи и етнически малцинства (в Босна, България, Албания, Косово, Македония и т.н.), изпоясващи традиционен сунитски ислям според умерената ханифитска правна школа. В повечето балкански страни уахабизъмът не беше познат до края на 80-те години на миналия век или упражнявало влияние само върху ограничен кръг интелектуалци и религиозно-политически активисти (като в бивша Югославия).

Двадесет години след това нещата са вече съвсем различни. През тези години уахабистката пропаганда в явен или прикрит вид спечели значителни успехи сред мюсюлманските общности. Мнозина свързват тези успехи с щедрата финансова помощ, която уахабистите предоставяха на мюсюлманското

Петрол - пари - радикален ислям. Доларите от саудитските петролни клаузенци наливат масло в огъня на уахабизма. Снимка: Suat Eman

население, особено на безработната младеж, пренебрежната от промените и опронастена от тях.

Липсата на подгответени местни богословски кадри, естествена след края на комунистическата епоха, създаде доста благоприятна обстановка за инфильтрирането на уахабизма. Задачата му се улесняваше и от разколите и противоречията между местните духовни лидери, както стана например в България с двете мюфтийства. На много места духовниците се бореха за правото да контролират финансовите потоци, струящи от Персиийския залив. Практически навсякъде „помощта“ бе обвързана с идеологически условия.

Уахабистката стратегия включва работа в няколко насока едновременно: обучаване на деца и младежи в Саудитска Арабия; разпространяване на уахабистка литература на местните езици; активно финансиране на местните общности със средства на саудитски и други уахабистки фондации; откриване на местни учебни заведения и ускорено обучаване на кадри под ръководството на преподаватели-ари и проповедници от чужбина. Всички тези усилия не отидоха нахалост. Устоите на някога консервативните мюсюлмански общности се размиха и се създаде среда,

По целия Балкански полуостров през 80-те и 90-те години на миналия 20-ти век активно се възстановяваха стари и се строяха нови джамии с финансова подкрепа на саудитски фондации.

На снимката: джамия в Нови Пазар, Сърбия
Снимка: Suzanne Batton

благоприятна за уахабизма, особено сред младежта. Младежите са главната целева група, с която работят уахабистите.

Като се има предвид силната политическа мотивация на уахабизма, евва ли можем да се съмняваме, че тези огнища и ядра на уахабистко влияние ще бъдат използвани за политически цели. В някои балкански страни това вече е факт.

Уахабизът изигра значителна роля в гражданските войни между републиките на бивша Югославия.

Първите повеи на уахабисткия Вята в Югославия се усещат още в края на 70-те години на миналия век. По това време в Сараево излизат списанията „Препород“ и „ТакВим“. От странниците им босненските читатели-мюсюлмани научават за „бележития мюсюлмански учен“ Ибн Абд Ал Уахаб и неговите последователи. През 1975 г. в босненската столица се открива Исламски богословски факултет. Сред

преподавателите е Ахмед Смайлович, първият югославянин, защитил докторат в исламския университет „Ал Азхар“, Каиро, и президент на Исламската общност на Босна, Хърватска и Словения (до 1985 г.). Днес името му носи медресето на Загреб. Смайлович популяризира тезите на уахабизма в мюсюлманския печат и превежда на сърбохърватски грамата труда на основателя на уахабизма – *Книгата за единобожието* и *Три основни принципа*. „Желанието ни е тези книги да стигнат до максимален брой читатели“, изтъква той. Силно е влиянието на уахабистките идеи върху известната група мюсюлмански активисти, съдени на процеса от 1983 г. в Сараево (Алия Изетбегович, Хасан Ченгич, Мустафа Спахич, Джемалудин Латич, Хюсеин Живаль и други). Още тогава бъдещият босненски президент и фаворит на САЩ Алия Изетбегович разкрива недвусмислено възгледите си за бъдеща Босна като исламска теократична държава, управлявана по законите на шериата.

Впоследствие с тези идеи Изетбегович разрушава напълно гражданският мир в бившата югославска република и превърна никога мирната си страна в кланица за хора.

Босна е класически модел за проникване на уахабизма и исламския екстремизъм. В балканска страна и показва на всички балкански народи тяхното (възможно) бъдеще. Започва се с това, че в страната се връщат хора, завършили образоването си в Саудитска Арабия и исламски университети на други места под уахабистко влияние. За тази *първа фаза* е характерно значително увеличаване на даренията от мюсюлмански страни за изграждане на джамии, исламски центрове и училища и обновяване и разширяване на старите такива. В бивша Югославия такъв пример е построяването на исламския център в Загреб, финансирано

основно от Саудитска Арабия. Засилва се активността на световни и местни исламистки политически организации.

Под влиянието на арабските мисионери и възпитаници уахабизъмът все не се възприема като нещо чуждо на местната традиция; той прониква в умовете и формира мирогледа на младежта.

Втората фаза е свързана с нарастване на политическото напрежение. Мюсюлманската общност във владенията започва да вижда себе си като религиозно-политическо цяло, потискано и гнетено от държавата на „неверниците“. От религиозна традиция исламът се превръща в политическа идеология. Възникват партии на религиозно-политическа основа (Партията за демократично действие на Изетбегович), същевременно идеите на джихада завладяват все повече радикално настроени младежи.

През *третата фаза* в страната започва гражданска война (Босна: 1992-1995). През март 1992 г. Изетбегович обяви единствено излизането на Босна от Югославия и построяването на шериатска исламска държава на мястото на бившата йугорепублика. След като сърбите се противопоставиха на това решение, започнаха стихийни сблъсъци, които преляха в една от най-жестоките и продължителни гражданска войни, познати в историята.

Характерна черта на третата фаза е зловещият процес на *интернационализация* на конфликта. Хиляди доброволци от Саудитска Арабия, Ирак, Йордания, Бахрейн и много други страни, гори от далечните Афганистан и Индия, се стекоха на балканската земя, за да се бият на страната на босненските мюсюлмани. Значителна част от тях бяха фанатични уахабисти, разглеждащи местния конфликт като част от световния

На много места на Балканите от свещените за християните места и постройки останаха само руини. На снимката: Издраскани с надписи "НАТО" средновековни фрески в полу-разрушен манастир край Корча, Албания. Снимка: Ирина Вана

джихад на мюсюлманския свят срещу неверниците. Тъкмо тази намеса прилага на ставащото черти на озверяване, на Каинова жестокост, белязала еднакво всички участници в конфликта. Присъствието на международните „муджахидини“ радикализира процеса, превръщайки го в абсолютен идеологически конфликт между тотално отричащи се светове.

Всички фази на исламизирането и уахабизирането на Босна се финансирала от Саудитска Арабия. Смята се, че става дума за стотици милиони долари. Канцеларията на *Саудитския комитет за помощ на Босна и Херцеговина* бе разположена в босненския град Зеница. В момента тази балканска държава се оценява като главна уахабистка база в Европа, наричат я „спалня на терористи“ и „бялата Ал Каїда“⁶.

⁶ Evan J. Kohlmann, Al-Qaida's Jihad in Europe, Oxford, 2004, p. 178.

РЕЛИГИИ

По същия сценарий се развиха събитията и в Чечения, с изключение на това, че уахабистките доброволци играеха там още по-значителна роля, отколкото в Босна. Уахабистите и техните протежета в Чечения успяха да изместят до голяма степен местните командири и лидери, поемайки военно-политическото ръководство на чеченските сили в ръцете си. Голяма част от полевите командири бяха араби, уахабистката идеология господстваше почти безпределно и в чеченските бойни образувания, и в опитите за създаване на исламистка държава в Северен Кавказ. Координатор на чуждестранните уахабисти в Чечения беше йорданецът (официално) Хатаб. Впоследствие се оказа, че той произхожда от племе, живеещо на границата между Йордания и Саудитска Арабия. Начело на местните уахабисти бе известният терорист Шамил Басаев, лидер на организацията *Исламски меджлис на Чечения и Дагестан*. Опции за уахабистки въстания, осуетени от руските федерални сили, имаше през 1999 г. в Дагестан. Лагери за подготвка на уахабистки бойци бяха разкрити в Грузия и други кавказки страни. Истински взрив на уахабисткото влияние, подхранван както винаги от арабски финансови и идеологически източници, се наблюдава днес в Косово и Македония. Преплитайки се с албанския национализъм, то му придава черти на абсолютна религиозна нетърпимост. В терора срещу останъците от немюсюлманското население в Косово, в масовото унищожаване на православните храмове и манастири проличават очевидните черти на уахабистката религиозна обсесия. След

2002 г. в Косово бяха построени повече от 400 нови джамии, финансиранi със саудитски, уахабистки пари. Както и навсякъде, така и тук уахабистките проповедници искат да създават „земя на чистия ислам“. Сериозно е присъствието на уахабизма и в Албания.

За стратегията на уахабизма в България би трябвало да се напише отделен труп. Вървим по абсолютно същия път, както и другите балкански страни. Докато държавата и общество си затварят очите за ставащото в Родопите и другите смесени райони, ще продължаваме да се приближаваме стъпка по стъпка към ага, пригответен ни от последователите на Ибн Абд Ал Уахаб.

Основни термини

Бига (bid'a) – новоизведенение в ислама. За уахабистите – всички практики на традиционния ислам, които те не одобряват

Джакалия (jahiliya) – варварско, езическо общество. Всяка държава, която не следва уахабистките идеи

Джихад (jihad) – война в布拉говете на ислама. Много мюсюлмански авторитети я тълкуват в преносен смисъл, като лично самоусъвършенстване на човека, уахабистите държат за буквалното значение

Куфр (kufr) – неверие (в ислама), оттам кяфир – неверници

Мувахидини (muwahhidun) – единобожници. Термин, с който уахабистите назовават себе си

Салафити (al-salaf) – друго самоименуване на уахабистите. „Ал-салаф“ са първите последователи на Мохамед, на които уахабистите твърдят, че подражават

Таяасул (tawassul) – молитвено призоваване на светци. Забранено от уахабизма

Таяхид (tawhid) – единобожие, вяра само в Един Бог

Ширк (shirk) – многобожие, идолопоклонство

Исламският Иисус – човек и пророк

Pagko Попов

*Откъс от книгата
„Иисус Христос в Корана”,
Омофор, 2008*

Коранът стои
в основата на
ислямската
цивилизация и в него се
намират първите щрихи от
образа на исламски Иисус
Христос – Иса ал-Масих.
В исламската култура
съществуват голям брой
други текстове за Иисус:
В сунната – преданията
за Пророка Мохамед, В
богословски коментари,
В суфийски текстове и
поезия и В благочестиви народни предания,
но те не са обект на изследване В
настоящата книга.

Със сигурност може да се каже, че както
качествено, така и количествено исламът
ни предлага най-богатия образ на Иисус
Христос В сравнение с която и да е друга
нехристиянска култура. Никоя друга
световна религия не Mu отделя такова

Важно място. Мюсюлманите почитат
Иисус Христос (Иса) главно защото
Коранът говори за Него. Те не Го смятат
за Син Божий, а за пророк. Но трябва да
се изтъкне, че В Корана Иисус присъства
повече В богословски аргументи,
отколкото с биографични данни.

Коранът дава във описание на
Благовещението и на Рождество

Христово. Спира се на учението и делата на Христос, на Неговата смърт и Възнесение. Три глави от Корана носят имена, свързани с живота на Иисус Христос (сура 3 – Родът на Имран, сура 5 – Трапезата, и сура 19 – Мариам). Той се споменава в петнайсет глави и в деветдесет и три стиха. Коранът говори за Иисус, Марииния Син Винаги в положителна светлина, без да има следа от критичност. Той е Божият помазаник.

По-подробното изследване на текстовете разкрива един логичен образ, без противоречия, намиращ се в хармония с богословските концепции на Корана. В Корана Иисус Христос проповядва монотеизъм, призовава към покаяние и извършва чудеса. Образът на Иисус Христос е възможно съзвучие с духа на ислама и с монотеистичните религиозни идеи на Мохамед. Мохамед никъде не вгражда противоречия в образа на Иса, докато проповедите на Иисус звучат като тези на Пророка. Мохамед не изпитва доколи и най-малката завист от непорочното зачатие, в резултат на което се ражда Иисус Христос, нито ревност от чудесата, които Иисус извършва като непосредствено предхождащ го пророк.

Може да се каже, че исламът не би имал такава завършена и стройна форма, ако в него липсваше Вярата в Иисус Христос – Иса. В някои мюсюлмански среди Вярването, че Иса е Слово и Дух от Бога, се смята за неделима част от Вярата заедно със свидетелството шахада, според което няма друг Бог, освен Аллах, и Мохамед е неговият пророк. В своя сборник с хадиси класическият коментатор на Корана ал-Бухари (810-870) цитира думи на Мохамед, които казал: „Всеки, които свидетелства,

че никой няма право да бъде боготворен, освен Аллах, Който няма съдружници, и че Мохамед е Негов раб и Негов апостол, и че Иисус е раб Божий и Негов апостол и Негово слово, което Той Възখна в Дева Мария, и Дух от Него, и че раят и адът са истина, Аллах ще го приеме в рая с делата му, доколи ако тези дела са малко” (цит. по М. Муксин Кан). С други думи, доколи само Вярата в Бога, Пророка и Иисус Христос може да донесе спасение и блаженство в рая.

Въпреки че в Корана Иисус Христос се нарича Слово от Бога, Той е Божие творение и за да изясни това, Коранът споменава Адам: „Примерът с Иса пред Аллах е като примера с Адам. Сътвори го Той от пръст, после му рече: „Бъди!“ И той стана“ (Коран 3:59). Коранът сравнява създаването на Иисус Христос с това на Адам, които също е сътворен от Бога без баща и доколи без майка. Божият Дух по чуден начин се въплъща в Дева Мария и тя ражда Иисус без участието на мъж (Коран 4:171). Коранът твърдо настоява, че Иисус Христос е бил само и истински човек, като му дава най-високия човешки ранг и го нарича Дух Божий и Слово Божие, което Той известява.

Още от самото начало животът на Иисус Христос, както го описва Коранът, е изпълен с чудеса (Коран 3:49), като се започне с това, че Той се ражда без участието на мъж, и се премине през многото Негови деяния до края на земния му живот. Още като дете в лолката, непосредствено след раждането Си, като първо чудо Иисус говори в защита на Своята майка, обвинена в прелюбодеяние (Коран 4:156). С Божия помощ и подкрепа следват и други чудеса, които потвърждават пред Неговите

роднини пророческата Му мисия. След това Иисус Възкресява мъртви, лекува слепи и сакати, Възкресява живот на птичка, която прави от глина и т.н. „...И ето, сътворяваш от глина образ на птица с Моето пъзвание, и духваш в нея, и става птица с Моето пъзвание...“ (Коран 5:110). Коранът постоянно изтъква подкрепата за Иисус Христос, дадена му от Бога. Той е инструмент в Божиите ръце, така че всички тези чудеса са Божии дела, потвърждаващи Всемогъществото на Единия Бог.

Коранът поставя акцент върху идеята, че Иисус не трябва да бъде обожаван наравно с Бога като второ божество. За ислама това е богохулство и е най-тежкият грех – ширк. Ширк е синоним на идолопоклонство и заблуждение. Коранът посочва, че Аллах, ако пожелае, ще прости всичко на хората, освен това, да му придават съучастници: „Аллах не прощава да се съдружава с Него, но освен това прощава на когото пожелае. А който съдружава с Аллах, той измисля огромен грех“ (Коран 4:48).

Около една трета от Корана са текстове за пророци, повечето – старозаветни. Иисус Христос е един от най-подробно описаните пророци в Корана. Сред тях Той се отклоява по особен начин. Коранът ни предава Неговия образ по начин, различен от тези на другите пророци. Иисус многократно се описва като пророк с особено значение, на Когото Бог дава ясни знаци, подкрепя Го със Светия Дух и Го благославя (Коран 2:87). Съгласно ислама пророците са раби и пратеници на Божии, получили откровения. Те са пример за хората, които трябва да ги почитат, но никога да не ги боготворят. От пророците само Иисус е описан като

Божие чудо, като знамение, Той е слово и дух Божий, Той е пратеник и мир. Бог е изпращал много пророци и пратеници да водят и назидават израилтяните. На края Бог изпраща Иисус Христос да обнови тяхния ислам (тогава наричан йодейство). Коранът описва как Иисус Христос е проповядвал и поучавал. Той призовава синовете на Израил да служат на Аллах – „Моят Господ и Вашият Господ“ (Коран 3:51). В своите проповеди Иисус Христос потвърждава посланията на предхождащи Го пророци.

Неговото особено положение се подчертава от факта, че Той като последен пророк преди Мохамед предрича неговото изване. Мюсюлманите вярват, че една от най-важните задачи на Иисус Христос е да предскаже изването на последния Божи пророк Мохамед – Ахмад: „И рече Иса, синът на Мариам: „О, синове на Израил, аз съм пратеник на Аллах при вас, да потвърдя Тората преди мен и да благовестя за пратеник, който ще дойде след мен. Името му е Ахмад“ (Коран 61:6). Затова може да се каже, че според Корана Иисус Христос е предвестник на ислама.

Пророческата роля на Иисус Христос в Корана може да се проследи, като се прочетат, систематизират и анализират разхвърляните из целия Коран споменавания за Иисус. Тези стихове (айати) не са хронологично подредени, а представляват, както вярват мюсюлманите, Божии думи, отделни епизоди от живота на Иисус, както и Негови слова, от които може да се изгради образът му. Затова в настоящата книга образът на Иисус Христос е потърсен не като се следва хронологичното записване на отделните глави (сури) на Корана, нито окончателния ред, по

които те са подредени в свещената книга на мюсюлманите, а като се следва установената от Евангелията биографична схема – като се започне от раждането на Иисус Христос и се завърши с края на земния му живот.

Бог научава Иисус Христос на Тората и му дава Евангелието. Но Иса ал-Масих се различава много от образа на Христос, познат ни от Евангелията. В Корана „под „Евангелие“ (Инджил) се имат предвид не познатите ни евангелия от Новия Завет, а цялостно Писание, низпослано на пророка Иса“, обяснява Цв. Теофанов. Коранът казва, че пророческата роля на Иисус Христос гарантира Евангелието, Тората и другите пророчески писания, на които Бог Го е научил (Коран 3:48; 5:46, 5:110). Съгласно ислама, както се е случило с Тората, така и първоначалното учение на Иисус Христос, и низпосланите Нему слова с времето са променени и заместени с други текстове, а оригиналното Евангелие е изгубено.

Той получава Евангелието като закон за християните, които вярват в него. „И нека хората на Евангелието отсъждат според онова, което Аллах е низпославал в него! А който не съди според онова, което Аллах е низпославал, тези са нечестивци“ (Коран 5:47). Евангелието е милост и напредък за хората, тъй като носи известни облекчения от Моисеевия закон: „[И дойдох] в помъдрение на Тората, [низпослана] преди мен, и за да ви разреша част от онова, което ви бе възбранено... И ви донесох знамение от Вашия Господ. И бойте се от Аллах, и ми се покорете!“ (Коран 3:50). Иисус е изпратен да засили вътрешното усещане за чистота на религията, която била обременена от външни ритуали и правила за хранене (Корана 3:48-50). Също така Евангелието, донесено от Иисус Христос, предлага

яснота по въпроси, станали спорни между логиите: „когато Иса донесе ясните знаци, рече: „Дойдох при вас с мъдростта и за да ви обясня част от онова, по което сте в разногласие! Затова бойте се от Аллах и ми се покорете!“ (Коран 43:63). Христос е избран от Бога да проповядва истинския закон и наставленията на Тората спрям логиите и да коригира настъпилите в продължение на много столетия изкривявания в еврейското свещено Писание. Но освен учениците и помощниците на Иисус Христос, логиите като цяло не повярвали в него. Те Го преследват и отхвърлят посланието му. Но Коранът описва как Бог, както и при други пророци, му дава Своята защита и наказва враговете му.

Коранът описва пестеливо кръстната смърт на Иисус Христос: Бог Го спасява от смърт на кръста, като заблуждава Неговите палачи, на които им се привижда, че са Го убили. „И изричаха: „Ние убихме Месията Иса, сина на Мариам, пратеника на Аллах“, но не го убиха и не го разпнаха, а само им бе оприличен. И които бяха в разногласие за това, се съмняваха за него. Нямат знание за това, освен да следват предположението. Със сигурност не го убиха те. Да, възнесе го Аллах при себе си. Аллах е Всемогъщ, премъдър“ (Коран 4:157-158). Класическите екзегети на Корана предлагат няколко варианта като отговори на въпроса кой е бил разпнат на кръста вместо Иисус. Цв. Теофанов приема, че Бог „уподобил на него човека, който го предал, и той бил убит вместо Иса“. Коранът изтъква, че Бог пази Своя пророк и не може да допусне злите планове на неверниците да се увенчаят с успех.

Тълкувателите на Корана имат също различни мнения относно по-нататъшната съдба на Иса ал-Масих. Според едни Иисус

Христос е починал и Бог Го е Възнесъл на небето (Коран 4:158). Други са на мнение, че Той се е Възнесъл жив при Бога и ще се Върне на земята преди Съдния ден, и след като свидетелства за християните пред Божия съд, ще почине подобно на всеки друг човек и пророк.

Централен догматически проблем между мюсюлмани и християни е богочовешката природа на Иисус Христос (Сина Божий). Коранът отхвърля догмата за Светата Троица и съответно отрича, че Иисус Христос е лице, ипостас, на Бога и че Той е Въплътият се в Дея Мария Бог (Коран 4:171 5:73). Според исляма Аллах е единственият Бог и е невъзможно Той да приеме физическа или човешка форма.

Въпреки еднаквите христологични изрази християнството и ислямът влагат принципно различно съдържание в тях. В Корана

Иисус Христос е наричан Месия, Божий Пратеник, Слово Божие, Дух от Бога и Раб Божий, но тези титли и епитети според мюсюлманите не определят Неговата божествена природа, а подчертават чистия и съвършен човек – Иисус Христос. Далеч от Корана са и новозаветните представи за Логоса и Светия Дух. Поради Своята природа Иисус Христос стои на едно ниво с останалите хора, тъй като всички те са раби Божии, но същевременно Той е над останалите хора, тъй като му е оказана особена милост. Той е Божий пророк и пратеник, който, както и други пророци преди Него, носи от Бога Писание – „Евангелието, в което има напътствие и светлина“ (Коран 5:46).

Съгласно Новия Завет Иисус Христос е Син Божий, който е разпнат на кръста за изкупление греховете на човечеството.

Това се отрича от Корана. Според исламските разбирания Бог няма син: „Как да има Той семе, щом няма съпруга“ (Коран 6:101) и още: „превисоко е величието на нашия Господ! не се е сдобивал нико със съпруга, нико със син“ (Коран 72:3). Критиките в многобожие първоначално са насочени към политеистите в Мека, но впоследствие мюсюлманите използват в своите полемики тези откровения заедно с други, които пряко осъждат християнския догмат за Светата Троица (Коран 19:88-93).

Различия съществуват, по-нататък ще се спрем отново на тях, но християните могат да обогатят своята религиозна култура и разбиране за другия, като се запознаят с образа на човека и пророка Иса ал-Масих в Корана, а мюсюлманите, на свой ред – с Иисус Христос от Евангелията – Господ и Бог на християните. ■

Radko Popov е журналист и богослов. Учи в Университета в Хайделберг и завършил православно богословие във Велико Търново. Специализирал Ислам и християнско-мюсюлмански отношения в Харфорд, Кънектикът. Работил е като журналист в българската секция на BBC в Лондон, автор на повече от 600 радиопредавания на религиозна и културна тематика.

Богородичните празници

Светла Георгиева

В багослужебната година Църквата е установила три основни вида празници: Господски, свързани Иисус Христос; Богородични, свързани с Божията Майка и чествания на светиите.

Вторият, т.н. Богородичен кръг празници не са просто възпоменания, които ни напомнят за различни събития от живота на свeta Дева Мария, а ни дават пример за съвършен живот в Бога. Като ни запознават с нейния живот и любов към Бога, Църквата ни дава възможност да се възлагаме в собствения си живот. Дава ни се критерий за самооценка.

Основните празници оформящи този кръг са:

Рождество Богородично. Чества се на 8 септември. Същността на празника не се състои само в честване на раждането на светата Дева, а ни се показва истинския смисъл на навлизането на новородения човек в живота чрез Кръщението и Миропомазването. Тези тайнства ни дават възможност да станем част от Църквата като общност, да сме част от Тялото Христово, да се съчетаваме с Христа чрез тайнството Причастие. С други думи, Кръщението дава възможност за спасение и вечен живот, което, разбира се, е личен избор.

Въведение Богородично. Чества се на 21 ноември и възпоменава посвещаването на малката тригодишна Мария в служение на Бога. Тя е въведена от своите родители Иокум и Ана, които след дълго бездействие в молитвите си за ръжба дали обет, ако Бог ги удостои със Своята милост да предадат ръжбата си в Негово служение. В този смисъл на нас ни се дава възможност

да разберем какво е посвещение на Бога. Това събитие се случва в Рождественския пост и се разрешава риба и рибни продукти да присъстват на трапезата, независимо дали е сряда или петък.

Благовещение се чества на 21 март и възпоменава възвестяването на Пресвета Дева Мария от архангел Гавраил, че ще зачне Син и ще Го нарече с името Емануил, което значи „С нам е Бог“. Акцентът е върху „благата вест“ и този ден е истинският „8 март“, денят на жената и майката, чието призвание е да бъде изпълнителка на „Божият план“ да роди и възпита достоен човек, Божи син. Също ни се показва неизвъсмислено, че всяко дете е Божи дар. Празникът се пада в период, когато Владее Великденският пост, предхождащ един от най-значимите Господски празници – Пасха Христова, но въпреки неговата строгост на този ден на трапезата се разрешава риба и рибни продукти.

Сретение Господне се чества на 2 февруари и възпоменава принасянето на младенеца Христос от Своята майка в Божия храм, т.е. представя Го пред Бога. Този празник ни дава възможност да разберем, че всичко принадлежи на Бога, поради което трябва да приемаме и благодарим с радост. В Литургията се казва: „Тези Твои дарове принасяме за всичко и заради всичко“ и те придобиват смисъл на благодарност, когато с тях се благодари с радост и любов. Празникът е в извънпостен период и на трапезата се слагат храни, които се разрешават в съответният ден от седмицата.

На 15 август като завършек на този празничен цикъл се явява **Успение Богородично**.

Поводът е Възпоменанието на смъртта на Пресвета Дея Мария. Празникът се предхожда от постен период, който започва на 1 август и по строгост е идентичен с Пасхалния пост. Не се разрешават риба и рибни продукти през целия период.

Вероятно читателят е забелязал, проследявайки смисъла и поредността

на честванията В Богородичния кръг от празници, че освен представянето на Божията мајка като праведна личност ние виждаме етапите на нашия личен живот: Рождество, Въведение (Кръщение), Сретение (пристигването ни в храма като част от Църквата) и Успение (смърт).

Периодичността в човешкия живот е въвлечена във вечната ритмика на богослужебния цикъл. Бог чука на вратата на сърцето на всеки от нас, но влиза само там където е поканен.

За поста

Постът е препоръка за ограничение от определена храна, а постенето е въздържание от консумацията ѝ. Още от сътворението постът присъства неизменно в религиозната история на човечеството. В райската градина Бог забрани на Адам да яде от Дървото на познанието, което само по себе си е пост. При чествания на събития, бедствия, предприемане на важни стъпки в живота и историята на даден народ или човек, хората са си налагали пост и той е неразридано свързан с тяхната религия.

Църквата е установила поста като част от подготвката, предхождаща важни събития. В църковният календар са установени четири големи като продължителност постни периода – Рождественски пост, предхождащ празника Рождество Христово; Пасхален (Великденски) пост, свързан с Пасха – Възкресение Христово; Петров пост, предхождащ честването на

Христовите ученици, апостолите Петър и Павел и Богородичен пост, свързан с честването на Успението (смъртта) на Пресвета Богородица, Майката Божия. Всеки пост е с установена периодика и строгост на въздържание, като най-строг е Великденският. Свързан е с подвижния празник, чиято дата всяка година се изчислява съобразно еврейската Пасха и от това зависи колко дни ще продължи следващият Петров пост. Освен тези четири поста Църквата е установила и целогодишно пост в сряда – спомня се предателството на Юда и в петък, посветен на разпъването и смъртта на Богочовека Христос. В сряда и петък е разрешено да се консумира риба и рибни продукти, като препоръката е за въздържане от блажни храни – месо и млечни продукти.

Трябва да е ясно, че постът, както и всяко друго нещо в Църквата, не е забрана, а

препоръка и е необходимо съобразяване с индивидуалните възможности и физическата и здравословна устойчивост на човека. Целта на поста не е да унищожи или разболее тялото, а в постигането на смирен дух и покаяние.

Този въпрос е поставен на Вселенски събор, на който се е взело решение за освобождаване от пост на малки деца, (подрастващи), родилките и кърмачките, болните и немощните хора, а несъблодоването на това допускане се наказвало с анатема. Хора, които извършват тежък физически труг, които са на път, които не могат да си позволяят растителни продукти или поради друга причина не могат да спазват поста стриктно. Те би било добре да обсъдят това с духовния си наставник и заедно да решат как да бъде тяхния пост. Смисълът е в покаянието, смирението, изповедта и приемането на свето Причастие, присъствието на богослужение, а не пост извън Църквата, което иначе е само фарисейска изява на наричащия себе си „набожен“ човек.

Необходимо е да се подчертава, че постът не е дуета. След като е препоръчен от Църквата и предхожда религиозен празник, логично е, че има духовен смисъл. Протопрезвитер Ал. Шмеман в книгата си „Литургия и живот“ пише: „В християнския смисъл на думата постът не е просто промяна в дуетата. Истинският пост е духовен и телесен и е усилие на целия човек. Защо? Защото това е единственият начин отново да станем леки, открити за Бога и Неговата радост. Невъзможно е да влезем в

Царството Божие, без да се освободим от духовната си „тълстина“, от всичко зло, повърхностно и смъртно в живота ни.“ Постът е благоприятно време за участие в богослужението, Литургията и съчетаване с Христос чрез Причастието, което се приема за „опрощаване на греховете и вечен живот“. Ние носим името християни, не само защото сме кръстени в името Христово, а защото се причастваме с Христос, като участници в Тайнството Причастване с Неговата кръв и Неговото Тяло. Във Връзка с това протопрезвитер Ал. Шмеман много точно заключава, че „Всяко Причастие е край на възхождането ни към Бога, но също и начало на ново пътуване през времето, в което ние имаме нужда от Христовото присъствие и да ни освещава по пътя“ в по-горе споменатата му книга. Този период е благоприятен за религиозна катехизация (обучение) Богослужебните проследования през поста със своя пokaен характер ни помагат да осъзнаем нашето безсилие и греховност. Това възможност ни прави нови хора, каквато е и целта на поста.

Пожелавам успех и дръзвение на пристъпващите към пост християни! Искам да успокоя притесняващите се, че постът не е нещо страшно или неприятно, особено когато човек е достатъчно добре мотивиран да изпълни това въздържание в полза на душата си. Разбира се, има много възможности за разнообразие на постната трапеза. Предлагам няколко постни рецепти, лесни и сравнително евтини. Бих се радвал ако внесат разнообразие на Вашата трапеза, не само през постните периоди.

ЗАКУСКИ:

Пържени филии

Всяка филия се разрязва на две половинки, обавлява се в брашно размито с вода до гъста консистенция /така, че да се задържа върху филията/, подготвена с щипка сол. След това по стандартния начин се пържи в сгорещена растителна мазнина. Сервирам се със сладко, мед, конфитюр, плод – по желание на домакинята и чай.

Постни мекици

1 кубче хлебна мая се размира в ½ ч.ч. топла вода, към която се добавят 2 с.л. захар и 1 ч.л. сол. Прибавя се към 600 гр. пресято брашно заедно с ½ к.ч. растителна мазнина и ½ ч.ч. топла вода. Замесва се тестото и заварто с кърпа се оставя да втаска около половин час. След това в сгорещена мазнина се изпържват мекички, които могат да се поднесат поръсени с пурпурен захар /гоката са горещи/, различни видове сладка, с чай или боза.

СУПИ:

Доматена супа с маслини

Продукти /за 4 порции/: 2 големи домати или 20 гр. доматено пюре /или ½ от буркан с консервирано домати, 1 средно голям морков, 1 глава лук, 1 пиперка, 1 к.л. захар, сол на вкус, магданоз или чубрица за подправка, 4 с.л ориз или фиде

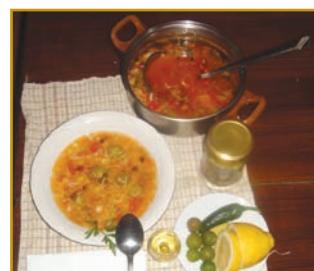

по предпочтение на домакинята, 2-3 с.л. растителна мазнина, 100 гр. маслини.

Приготвяне: Зеленчуците се слагат в 1 ½ лита въряща вода, след което се пасират. Към бульона от зеленчуците се прибавя измития ориз и след като повари 5 мин. се прибавят пасираните зеленчуци и захарта. Оставя се да повари 10 мин. и се прибавят маслините. Ври още 4-5 мин./интересен вкус се получава ако на половината маслини се извадят костиците/. След като се снеме от котлоната се обкусява със сол на вкус, като се има в предвид, че консервираните домати са подсолени, както и маслините. Заедно със солта се слагат и подправките. Също трябва да се има предвид ако вместо ориз се ползва фиде, то то не се слага както ориза в началото, а заедно с маслините.

Зеленчукова супа със зелени сливи

Продукти
за 4 порции:
1 голям картоф,
1 морков,
няколко гъби,
5-6 нарязани на
дребно шушулки
от зелен боб,
1 с.л. грах, 6-7
зелени сливи, 2-3 с.л. растителна мазнина,
фиде, сол, целина, девисил или чубрица.
Зеленчуците могат да бъдат както пресни
така и замръзани зеленчукови миксове,
а също не е задължително да се ползват
всички посочени зеленчуци.

Приготвяне: В 1 ½ л. въряща вода се пускат почистените и нарязани на кубчета зеленчуци и след като се посварят

(критериий е картофа) се прибавя фидеото, сливите, сол на Вкус и подправките. Снема се от котлоната след 4-5 мин. При липса на зелени сливи същият ефект може да се постигне като се прибави нарязан на кубчета заедно с кората 1/3 лимон. Зелени сливи могат да се съхраняват целогодишно във фризер или като се консервират – измитите сливи се поставят в бурканче 300 мл. или шишенце от сокове „Присан“ като се прибавя ½ к.л. сол и се допълват с вода. Заварят се за около 10-13 мин.

ОСНОВНИ ЯСТИЯ:

Фрикасе с пържени картофи

Продукти за 4 порции: 4 средно големи картофа, 3 равни с.л. брашно, 250 мл. вода, сол ,5-6 скилнитки чесън / по желание/, чер пипер.

Приготвяне: Картофите се нарязват на пръчици, леко се поосоляват и се пържат в растителна мазнина. В 2-3 с.л. от същата мазнина се запържва брашното, разрежда се с водата при непрекъснато бъркане, прибавят се картофите и се оставя ястието да покъпки няколко минути. Снема се от котлоната и се дообвкусява със сол, ако има нужда, чер пипер и счуканият чесън. Ако фрикасето е гъсто не по Вашият вкус добавете още гореща вода до желаната гъстота, а ако е по-рядко добавете брашно размито във вода също до желаната

гъстота. Това трябва да се случва още когато ястието е на котлоната.

Мусака от патлажани

Продукти

за 4 порции:

2 средно големи патлажани,
4 глаши лук,
4 големи домати, 4-5 скилнитки чесън,
растителна мазнина.

Приготвяне: Всички продукти се подготвят предварително. Патлажаните се нарязват на шайби, леко се осоляват и се оставят поне 20 мин. за да си пуснат горчицият сок. Лукът се нарязва на полумесеци, доматите се нарязват на кубчета или се настъргват. Може да се ползва 4 с.л. доматено пюре разредено с 200 мл. вода или 1 консерва според желанието, наличието или сезона. В достатъчно растителна мазнина се задушава за 4-5 мин. първо лука, след което се изважда. В същата мазнина се запържват леко от двете страни патлажаните, които също се изваждат в отделен от лука съд. В мазнината се пуска доматито, което се задушава до доматен сос. По преценка на домакинята може да прибави или отлезе от мазнината. В подходящ съд започва да се реди част от соса, лук, патлажан и така докато свършат продуктите като се завършва с доматения сос. Прибавя се чесъна и се пече 20 -30 мин. в предварително загрята до 200 градуса фурна. Може да се ползва плъстен гловеч, който да се постави за около 30 мин. във фурната или за 15-20 мин. в микровълнова фурна.

Християнски надписи (на църкви, тениски, коли и т.н.)

■
Тук се сервира храна
за душата.

■
Животът е труден? Моли се
по-здраво.

■
Ако Бог е вторият ти
пилот, време е да си смените
местата.

■
Под един и същ менеджмънт
повече от 2000 години.

■
Животът предлага много
избори. Вечно съмта – само гва.
Какво избираш?

■
Трудно е да се спънеш, когато
си коленичиш.

■
Никога не качвай дявола
на стоп. Той винаги иска
да шофира.

■
Християни, пазете вярата! Но
не от другите...

■
Нахрани вярата си и
съмненията ти ще умрат от
глад.

■
Някои хора си носят ореолите
прекалено стегнати.

■
Ако не можеш да създаваш
Вселената за пет дни, може би
не е добра идея да даваш съвети
на Бога.

■
Тъгата гледа назад,
притеснението гледа около себе
си, вярата гледа нагоре.

■
За онези, които искат да изгонят
Бог отвсякъде: Страхотна новина!

■
Той няма да бъде и в ада!

■
Работете за Господа! Заплатата
не е кой знае какво, но пенсията е
направо райска!

■
Планирайте отдалеч – когато
Ной строеше ковчега, нямаше
прогноза за дъжд.

■
Пътят на човека води до
бездадежден край; пътят на Бога
води до безкрайна надежда.

■
Ако Бог беше достатъчно малък,
за да Го разбирате, нямаше да е
достатъчно голям, за да Му се
покланяте.

■
Бог никога не е обещавал приятен
полет. Само успешно приземяване.
ТОЙ знае какво направи тиналото
лято...

■
Да простиш означава
да освободиш затворника
и после да осъзнаеш,
че затворникът – това си ти.

■
Странно нещо са хората –
някои мислят, че Бог е
търтъв, а Елвис е жив...

■
Трябва ти спасител? Моят
може да ходи по водата!

■
Празният гроб доказва
християнството. Празната
църква го отрича.

■
Десетте заповеди никога не са
били „Десетте предложения”.

■
Ако живееш все едно, че Бог
не съществува, толи се да си
прав!

■
На Иисус не ту трябват
адвокати, а свидетели.

ЛУРИКАЗКИ

Стари Времена

Ивана Бърлич
Мажуранич

„Хърватският Андерсен“

Ново издание
на класическите приказки
на Мажуранич

Поръчайте на
shop.pravoslavie.bg
или търсете в по-добрите
книжарници.

WWW.SVET.BG